

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám: 61—38.

Hirdetések
felvétele ugyanott

— Budapest, december hó 3. —

Krónika.

Budapest.

— decz. 1.

Fővárosi mizériákról szólani: ezt ma már a kuplék sem merik megcselekedni. Izetlen, agyonnyújtott tárgy, s amellet gerincztelen, mint a színek közt az okker, a virágok közt a mályva. Alapjában komoly, kifejlésében korrupt, betetőzésében mulatságos; ki tudna ennek az anyagnak szerves, egységes ábrázatot adni, hogy aztán rögtön rámászszon? Vannak tárgyak, amelyek furcsa mimikrinak köszönhetik létezésüket; annyira elcsépeltek, kiültek, átjátszottak, hogy a disztíngváltabb toll elfordul tőlük. Ma már senki sem kezdi azzal a novelláját, hogy a hős leveri szivarjáról a hamut és senki sem fejezi be azzal, hogy »ekkor fölébredtem«. Ez az első ok, a mely Budapest városának tilalmi időt ad a jobbízű vadászok előtt.

A másik érv a következő.

Amióta a fővárosi törvényt megalkották, két fogalom telepedett rá Budapestre. A klikk-rendszer és a korrupcióé. Honnét támadtak, ki tudná megmondani; szállongtak a levegőben, mint az ökörnyal vagy az influenza és leülepedtek az első útjukba akadt tárgyra. Alapjában gyalázatos inszINUACZIÓK, piszkos szavak. A gyakorlatban azután megszélidültek. A köztudat a törzsfőnöki rendszert és a vesztegetést mulatságosan fogta föl és humoros anyagnak nézte.

A magyar ember tudvalevőleg jóhiszemű, anekdotázó és bármi legyen is, ami körötte fölmerül, először is kacagni próbál rajta. Ha valaki az utcán elesik, a közönség nevet, pedig már akadt halandó, aki dinnyehéjon törte ki a nyakát. Ha éjfélkor a czekekérés bába-asszony eszéveszétten siét a kültelekre, a rendőr is mosolyog. Pedig a bába talán egy új Bismarckot segít a világra. Ha a tüzoltó-parancsnok fölteszi sisakját: ez humoreszk, éppen úgy, mintha valakinek muskátlicserép esik a csilinderére.

Tehát: a törzsfőnök is mulatságos alakká sűrűsödött a köztudatban, s a korrupció szelleme békés, kedves eperfa-árnyékká vált, vicczlap-témává; *homely* lett, mint a kakukos óra, vagy a füles karosszék. Nincs rajta semmi piszkos, kellemetlenség, bántó mellék-iz. Przewalsky vadlovából sem alakult ki oly természetesen, nyugodtan és világosan az omnibusz-ló, mint a mérgezőnyíl, moszatba pólyált klikk szóból a mai törzsfőnökök papucsos, hálókabátos fogalma.

Nagyon kényes embernek kell lennie, aki manap még megütközik e domesztikált szavakon. Nagyon bátor embernek, aki humoreszket törrel és vérrel fejez be. Nagyon ostoba embernek, aki tizszer kicsépelte szálmát vesz és lényegét keres benne. Nagyon naivnak, aki azt hiszi, hogy a fogalmakat úgy lehet tisztogatni, mint az evőeszközt, vagy a szarvasbőr-keztüüt. Szürke sárgaság borong itt, amely egyformán takarja be a királytigris és a mezei egeret.

Mindig csodáltam azokat az embereket, akikben volt elég erő és akarat, hogy bemerészkedjenek ebbe a csodálatos közigazgatási országba, ahol humor, szenny, elmaradottság, igazságtalanság, nagy czélok, tiszteletet parancsoló eszközök egyazon öltözetben járnak. Ahol nemcsak a számár veszi föl az oroszlánbórt, de ahol nem egyszer az állatok királya a csacsi irháját kénytelen magára szedni. Mert a főváros terebélyes fája alatt nemcsak nyerni, de veszíteni is lehet; nemcsak kisemberek tollasodnak meg, kusznak magasra, hanem talentumok is morzsolódnak szét, tettek, tervek, izmok tizedeltetnek meg. Ösmerek nem egy apró férfit, aki a fővárosi ülésteremben fuvódott föl, s nem egy nagyot, aki ott pukkadott szét. Kiindulópontok és következmények, relációk és pozitívumok, ügyességek és képeségek ritkán tánczólnak oly színes quadrille-t, mint a főváros sorompói között, ritkán is huzódnak ennyire össze.

A talentumnak megvan az a furcsa kívánsága, hogy ostobán vakmerő, erejének határát nem ösmerek, lépései irányításában dőre. Herkules az Augias istállójába megy, Nelson lady Hamiltonnak udvarol, Napoleon turbánt akar a fejére tenni, Nagy Frigyes fuvolázni tanul, XVI. Lajos lakatos szeretne lenni. Mintha tudnák, hogy a nagy czélok elbukni nagy dolog, míg igazán hanyatt esni csak csekélységek lehet. Ezt a delejes mágnest a lappáliákba nyilván a szatócslelkű sors helyezte el; de ha nem így volna, ha a szürkeség nem vonzana, az emberiség legnagyobb része koturnusban járna és mindenki fővezér, akadémiai elnök, vagy Halmos Izidor akarna lenni.

Ez a magyarázata, hogy a főváros, erős fogyasztó-képessége daczára, mindig megtalálja a maga erős embereit, akik bemerészkednek a ködbe és elvegyülnek a fantómok közé; akiket a kapaszkodás, a véletlen, a barátság és rokonság hizlalt föl. Mint nyertes hadvezér még senki, legalább eddig, nem tért meg ez országból, a legtöbben testileg és lelkileg belészürkülnek, fokónként olvadnak szét. Tanulság persze ebben

is van ; a tanulság az élet Gelléri Mórja, amely mindig ott van a »jelenvoltak« közt.

Ha ma még nem tudjuk világosan, úgy mondanám : anatómiailag megállapítani, a tehetség hogyan cseperedik föl, hogy jut el a tökéletesség tetőpontjára, azt az ilyen példák során már megpillanthatjuk, hogy foszlik alkotóelemeire egy-egy városi erő-tényező. Látjuk, a környezet mint szedi le egyik lombját a másik után, mint veszi el lassan a munkakedvét, az akaratát, a szívósságát, az egyenességét, mint dob apró büz-göröngyöket az útjába, mint hálózza be pártpolitikába, borestélyekbe, mint terjeszti ki rá a családi nexust és övezi körül a kölcsönösség hínárával. Csupa csekélység az, ami egy fővárosi talentumot devalvál ; megtagadott állások, visszautasított üzleti közeledések, félreértések, krajczáros ügyek óriási hatalmakká dagadnak, amelyek nem a tragikumba, hanem a szürkeségbe visznek.

Meg lehetne ijedni, ha az ember fordítva próbálja a vonalat megrajzolni. Ha arra gondol, hogy ami lemenő ágba destruktív, az a fölmenőben magyarázat lenne egy-egy tehetség emelkedéséhez. Csakugyan csekélységek vinnék előre az embert, rongyokból lesz a papír, amelyre a kaliber bizonyítványát írják ? ! Véletlenek, kézsorítások, okos barátságok, figyelmességek equivalentek lennének az istenadta erővel, készséggel és hajlandósággal ? Csak a fővárosnál, mondhatná valaki. De ez a város ugyanazt az életet, ugyanazokat az embereket, konjunkturákat jelenti, mint az érvényesülés bármely területe, ugyanazok, akik bent ülnek a gyűlésteremben s olvasnak ujságot, könyvet, látogatnak színházat, csinálnak politikát és — életet.

Ez az egyetlen szomorú motívum, amely a tollam elé tolul, mikor látom, hogy tehetséges, nagyhaju és nagyeszű emberek mint kopaszodnak meg Budapest szolgálatában, mint hagyják el kénytelenségből fokként üzleti podgyászukat, végül nem egyszer önmagukat. Erre bolyong az egyetlen léghajó, amelyből mentől több ballasztot löknek ki, annál mélyebbre sülyed. És még egy bánatos akkord. Azt hittem, hogy ember és tehetség széjjelválaszthatatlanok s az írótól tollát, szónoktól a nyelvét csak a kezével és a fejével együtt lehet elvenni. Budapest megtanít az ellenkezőjére ; igenis, nemcsak az óránkat, a pénztárcánkat lehet a zsebünkben kihuzni, de az eszünket is. Boldog város, amely mindezek dacára mégis mindig ráakad a maga megörölni való csontjaira, a maga köd-lovagjaira, akik nyugodtan, öntudatosan és ostobán áldozzák föl a képességüket a jóévtágyu közigazgatásnak és II. Wiswamitrákká lesznek, hogy törzsfőnökökké válhassanak és a humor szemüvegeit szállíthassák kortársaiknak.

Syrion.

Azok a kiválasztottak, akik számára szép dolgok csak szépséget jelentenek.

*

Azok, akik szép dolgokban csunya jelentést találnak. romlottak anélkül, hogy bájosak is volnának. Ez pedig hiba.

Feledés.

Ha volna selymes, karsu paripám,
A neve Feledés, a vére sárkány,
Ki úgy rohanna, mint tünt üdv után
A gondolat a balvégzet magányán :

Föülnék rá s az őszi völgyeken
Széllal rohannék az avart kavarva
S úgy futna tőlem e silány jelen,
Mint porzó lánczosfü a zivatarta'

S ahol legőszibb, legfájóbb a táj,
Hol a világ egy szép schönbrunni park,
Szivem, e lázas, torpanó, riadt,

Átugraná a végső akadályt
És Feledés megállna, megigézve
És égre nézne boldog, holt vitéze.

Juhász Gyula.

Az udvari költő.

Irta: SZOMAHÁZY ISTVÁN.

Abból az alkalomból, hogy a kelta király ő felsége házasságának tizennyolczadik évét megülni kegyeskedett, fényes ünnepek készültek az egész birodalom területén. A városokban üdvözlőfeliratokat fogalmaztak az aranytollu jegyzők, a püspökök hálamiséket rendeltek, az asszonyok arannyal himzett diszöltönyre adták össze a konyhapénzből megmaradt filléreiket, a miniszterek a torkukat köszörülték s a rózsák egész erdeje indult meg a birodalmi székváros felé. A király megindult szívvel hallgatta reggelenként a lázas készülődés híreit, s elismerőleg mondta Rubin grófnak, az udvarmesterének :

— Szeretett népem újra bebizonyítja, hogy a vérét minden szempillantásban kiontaná értem. Igazán kellemesen hat a kedélyvilágomra, hogy alattvalóim ily jól ismerik a kötelességüket ...

A miniszterek lelkesülten köszörülték tovább a torkukat, az aranytollu jegyzők buzgón folytatták a fogalmazást, a zeneszerzők nagyszerű ünnepi himnuszokat szereztek, száz árvaleány himezte a királyné ruhájába az aranyszálakat, mikor a király egy napon megint magához hívatta az udvarmesterét.

— Kedves grófom, — mondta nyájasan — tudja-e, hogy mit szeretnék még a házassági ünnepemre ?

— Mit, felség ? — kérdezte Rubin gróf meghajolva.

— Egy alkalmi költeményt, a Lewald lovag tollából ...

— Felsőged óhajtása természetesen parancs — jegyezte meg az udvarmester hódolattal.

Lewald lovag a felséges uralkodóház hivatalos poétája volt. Valaha ő is csak úgy élt, mint a többi utszéli költő : délben világos kapuczinert vacsorázott, s egy kopott felöltőben szidta tél derekán a hatalmasokat. Ha néha, nagyritkán tiz vagy tizenöt kopekhez jutott, henczegve beszélt a miniszterekről és a bankárokról, s verseiben azt a titkos reményét fejezte ki, hogy halála után az egész ország a sírjához zárandokol. Megesett, hogy három-négy napon keresztül csak

teóriában beszélhetett a lakás intézményéről, de később megint föllendült a sorsa: négy tál ételt evett huszonöt krajczárért, sőt — ha a kiadók betegesen jószívűek voltak — pár krajczár még szivarra és kávéra is jutott. Kétségtelen, hogy a hercegek jobban éltek, mint a szegény kis Lewald; de a lányok azért szomjasan szürcsölték a verseit, a boldogtalanabb ifjak pedig könyezve gondoltak rá, mikor éjjelenként az imádottjuk ablaka alatt kószáltak.

Lewald már tizenöt év óta koplalt, amikor Erinna hercegisasszony a fejébe vette, hogy verset fog írni egy jótékony album számára. A vers pompásan sikerült, de Jáczint atya, a hercegisasszony nevelője, mégis kifogásolta benne az ugynevezett kereszttrimeket.

— Fenséged — szölt a szent férfiú — bizonyára a legjobb intenciókkal kegyeskedett fogadni a lantos muzsa tisztelgését, de a rimek azért némileg sajátságosak; így például a *berek* szó csak bizonyos jóakarattal rimel erre a kifejezésre, hogy: *mélabu*. Kellene tehát egy szakavatott férfiú, aki a költeményből a szépség-hibákat eltüntesse...

— Tud ilyet? — kérdezte Erinna hercegisasszony, aki mindeddig abban a meggyőződésben élt, hogy a *berek* és a *mélabu* kitünően rimelnek.

Jáčzint atya több percig gondolkodott, aztán némi tündődés után ezt mondta:

— Tudok egy jóra való lantos költőt, aki egy házban lakik a testvérhugom sógorával... Az talán segíthetne a kereszttrimeken...

Igy került a koplaló Lewald az Erinna hercegisasszony udvarába. A költemény megjelent a jótékony albumban, s az ujságok hosszú cikkekben magasztalták a gyöngédlelkű hercegnőt. Lewald ekkor megkapta az *udvari alköltő* címet, s mivel a hercegisasszony épp falura költözködött, ő is bucsút mondott a székvárosnak. Ettől fogva nagyszerű dolga lett: dus fizetést huzott, ünnepies alkalmakkor zöld kabátot viselt, melynek gallérijára aranyból szőtt babérlevél volt varrva, s három év múlva elsőosztályu törzsköltővé léptette elő az uralkodó jóakarata. Mikor az egykori kis poéta betöltötte az ötvenedik esztendejét, már büszkén a neve elé biggyesztette a *lovag* címet, s mint udvari főköltő, nyolczezer forint fizetést, háromezer forint pótlékot és kétezer forint lakáspénzt huzott. A kötelessége pedig mindössze abból állott, hogy évenként egy lantos vagy epikai költeményt irt a felséges uralkodóház használatára.

Mikor az udvarmester a király óhaját meghallotta, gyorsan fölkereste Lewald lovagot a város szélén álló gyönyörű palotájában.

— Itthon van a méltóságos ur? — kérdezte a komornyikot, aki meggyűszinhajtókás, citromsárga ruhát viselt, a hajtókán aranyból szőtt babérlevéllel.

— A méltóságos urat e pillanatban masszirozták — mondta az imponáns komornyik.

— Talán beteg?

— Nem, hanem tulságosan hizik. Épp a mult csütörtökön érte el a százharminczadik kilóját...

Rubin gróf megvárta, amíg a költő, akinek a jóléttől immár hármastokája nőtt, szerencsésen visszakért a dolgozószobájába.

— Ó, kegyelmes uram, — kiáltott föl a kövér Lewald — mily szerencse, hogy exczellenciádat a szegény házamban üdvözölhetem! Ha meg nem sértem, úgy engedje meg, hogy drága egészsége felől tudakozódjam...

— Köszönöm kegyes kérdését, hála Isten semmi bajom. És méltóságod meg van elégedve a testi állapotával?

Lewald nagyot sóhajtott, aztán végignézett gömbölyödő termetén.

— Hizom, exczellenciás uram, szörnyen, hogy ne mondjam: átkozottul hizom. Az orvosok most már azt is megtiltották, hogy kedvencz ételemből, a szarvasgombás májpástétomból lakmározhassam...

— Mily szerencsétlenség! — kiáltott föl Rubin gróf részvétellel.

Lewald lovag keservesen bólintott, aztán intett a lakájoknak a likőrökért.

— Ime, kegyelmes uram, a barlangvölgyi barátok esszenciája... A kolostorban készítik; a sötét rengeteg mélyén, direkt a szegény házam használatára.

A két udvari ember szertartásosan koccintott, aztán az udvarmester áttért a jövetele céljára.

— Méltóságod bizonyosan tudja, hogy felséges királyunk a jövő hónap közepén ünnepli házasesetének tizennyolczadik fordulóját. Dicsőbb alkalom, azt hiszem, nem igen lehetne arra, hogy egy igaz költő szívébe a legszentebb ihlet költözzék...

Lewald lovag a szívére tette a kezét.

— Ó mily boldogság, hogy ezt a napot is megértem!... Exczellenciád, ugyebár, azt parancsolja, hogy az ünnepre az évi költeményt beszoalgáltassam?

— A király parancsolja, kedves lovag, nem én... Ha tehát megengedi, hát bediktálom az adatokat, amelyekre nézve az Országos Költőtanács megállapodott...

A lovag odaczammogott az íróasztalához, s a kövérségtől lihegve elővette a jegyzőkönyvét. Aztán szolgálatkészen közelébb huzódott az udvarmesterhez.

— Kérem, exczellenciád, én a magam részéről készen vagyok... Vegyünk mértéket, nehogy a költemény szabása rossz legyen...

Az udvarmester föltekintte a pápaszemét s a zsebéből egy összehajtogatott czédulát vett elő.

— Tehát se több, se kevesebb tiz strófánál...

— Tiz strófa — ismételte a költő.

— Mindegyik strófában tizenkét sor.

— Tizenkét sor...

— A szótagok száma egy sorban kilencz.

— Kilencz...

— Az első négy sorban kereszttrimek, még pedig a himrimek fájából.

— Kereszttrimek...

— A második négy sorban szintén kereszttrimek, de itt már leányrimeket is alkalmazhat.

— Kérem.

— Az utolsó négy sorban ölelkező rimek...

— Parancsára.

— Az egyes sorok szigorú anapaestusokban.

— Anapaestusokban...

— A kész költeményt méltóságod úgy az Országos Költőtanácsban, mint a Párimhivatalban és a kabinet-irodában bemutatni köteles...

— A rendes szokás szerint...

— Ugy van. A másolásnál az előirt rondírás!

— Természetesen.

— Egyebekre nézve méltóságod tökéletesen a saját belátása szerint költöhet...

Lewald lovag eltette a jegyzőkönyvét, s még egyszer koccintott az udvarmesterrel. Mikor Rubin gróf később nyájas arcczal távozott, a költő így szólott a belső lakájhoz:

— Ha az a kövér dáma, aki évenként egyszer ide látogat, keresni talál, csak bocsássa be minden bejelentés nélkül. Tudja, a Muzsa az, a megöregedett régi Muzsám...

*

A vers kitűnően sikerült, Lewald lovag megkapta a kék áspis-rendet és a bárói czimet, az akadémia pedig aranykeresztes diszoklevelet küldött neki. A felséges ur külön kihallgatáson fogadta, s mikor a költő boldogan hajlongott előtte, leereszkedőleg így szólott hozzá:

— Ugy-e, kedves báróm, maga se hitte valaha, hogy egykor ennyire fogja vinni a költészet terén? . . .

Toll és tőr.

— decz. 1.

CSALÁDI PÓTLÉKOT kaptak a kormánytól az állami alkalmazottak s az urak szörnyen elégedetlenek a pénzzel, meg a pótlék nevével. Aki nek három gyermeke van, háromannyit kap, mint az, akinek csak egy gyermeke van. Ez az alap nagyon igazságos, tehát természetes, hogy nem tetszik az állami alkalmazottaknak. Pedig drágasági pótlékról van szó, logikus, hogy azok többet kapjanak, akiket a családtagok száma folytán súlyosabban érint a drágaság. Hisz az állami alkalmazottak hivatkoztak a drágaságra, ők okolták meg követeléseiket a drágasággal, tehát semmi kifogásuk sem lehet az ellen, ha a kormány is azt a bajt akarja gyógyítani, amelyről ők maguk panaszkodtak. Persze, a pótlék megállapítása után az állami alkalmazottak észrevették, hogy rosszul spekuláltak. Valami olyan bajt kellett volna kieszelniök, aminek gyógyítására nagyobb költségek számíthatók fel. Szimulánsnak kellett volna lenni, de ők becsületesek voltak. S most a kormányra haragszanak, mert az elhitte róluk, hogy igazat mondanak, amikor a drágaságra hivatkoznak. Igazuk van. Csakugyan gaz kormány az olyan, mely nem akar hazudni a tisztviselők helyett.

CARMELA MEGBUKOTT, Carmelát kirúgták az oldalajtón és Carmelát újra beviszik az Operába a hátsóajtón. Carmelában nem akar énekelni egy pár művésznő, tehát erőszakosan kivezényelnek néhány kevésbé válogatos művésznőt. Senkinek, de senkinek se kell ez az egyfelvonásos, már a szerző is undorodik tőle, s az Operában mégis készülnek a második előadásra. A szerzőt akarják ezzel büntetni, vagy más valakit akarnak így jutalmazni? Amilyen súlyos ez büntetésnek, ugyanolyan kellemes jutalomnak. Aki ezt nem értik, azoknak megsugjuk, hogy a szerzővel több jóakarattal bántak el elődei, mint az Olympus muzsái. Világosabban szólva, a szerző csak négyemeletes házakat örökölt, de a muzsák teljesen megfélemedtek róla, hogy a házakhoz zenei talentumot mellékeljenek. Ezt a jeledékenységet helyre kellett hozni valahogyan s a magyar zenevilágban akadnak is olyanok, akik vállalkoztak rá, hogy korrigálják a muzsák mostohaságát. Ez nem tréfa, nem is komisz rágalom, mert hiszen köztudomású, hogy Budapesten iparengedélylyel alakult vállalkozás foglalkozik ezzel a korrigáló munkával. A vállalatnak zeneszerző-szanatórium a neve s a cég a kereskedelmi és váltótörvénytörvényen hivatalosan is bejegyeztette magát. Ennek a vállalatnak a Magyar Királyi Operaház a kiállítóhelyisége s a szerzők annyiszor fizetnek, ahányszor őket és szerzeményeiket kiállítják az Operában. Carmelát most állítják ki másodsor, ami azt jelenti, hogy a Rákóczi-uti tót templom a második emeletig már a zeneszerző-szanatórium zsebében van. Ebből könnyű megállapítani, hogy Carmelát hányszor adják még. Tessék megszámlálni, hány emeletes a tót templom.

A KÓCZÁN-PÁLYÁZAT feltételeit megváltoztatja az Akadémia. Tudni kell, hogy a Kóczán-díjat okvetlenül ki kell adni. Ezt a díjat az Akadémia még akkor sem tarthatja vissza, ha csupa gyarló munka pályázik a díjra. De nem tarthatja vissza, ha csupa kitűnő munkával versenyeznek a kitűzött aranyakért. Most megértik a laikusok is, hogy miért akarja az Akadémia a Kóczán-pályázat feltételeit megváltoztatni. Az Akadémia azt mondja, hogy a Kóczán-pályázat nem vált be. Ezt úgy tessék érteni, hogy nem vált be az Akadémiának. Hogy is vált volna be, mikor a díjat ki kell adni, még ha azt magának szeretné is megtartani az Akadémia. Ha nem így lenne, de hogy is panaszkodnának az urak amiatt az Akadémián, hogy a Kóczán-pályázat nem valósította meg a hozzáfűzött reményeket. Az Akadémiát egyetlen pályázat eredménye sem elégíti ki, de legkevésbé elégíti ki az, a melynek díját visszatartják. Azonban ezek miatt még sohasem panaszkodtak, ezekről még sohasem mondták, hogy feltételeiket meg kell változtatni. Amikor visszatartható díjakról van szó, az Akadémiának nem fáj, hogy a pályamunkák rosszak. Mert az az egy jó oldaluk még mindig megvan, hogy — a díjak visszatartatók. Ezek a pályázatok a legjobbak, s meglátják, hogy a Kóczán-pályázatból is ilyen pályázat lesz.

MEGLEPÖDVE HALLJUK, hogy Árpád szobrát nemsokára felállítják a városligeti millenáris emlékmű valamelyik kőtalapzatára. Meglepődve halljuk, mert azt hittük, hogy Árpád szobra már rég a helyén áll. Hisz annyi az Árpádhoz hasonló szobor ezen az emlékművön, hogy az igazi Árpád-nak személyazonossági bizonyítványt kellene magánál hordani a tévedések és félremagyarázások elkerülése céljából. De hát higyjük el, hogy csak most jön az igazi és valódi Árpád. Ő volt az első ebben az országban s ebből az érdemből semmit sem von le, hogy utolsónak kerül a millenáris emlékműre. A fő, hogy jól érezze magát a társaságban s hogy mindjárt az első napon ne kérdezze kétségbeesetten: Csakugyan én vagyok itt Árpád? Én — én vagyok-e, vagy én volnék ő, ő pedig én? Ezeket a súlyos zavarokat kikerülendő, talán jó lenne, ha a szobrok megnyugtatóására odaírnák minden talapzatra annak a nevé, akit a szobor ábrázol. Ez igen kevés munka s emiatt talán nem is kellene újabb tizenöt év a mű befejezéséhez. Gondolkozzanak róla az illetékesek, de még mielőtt átadják Árpád szobrát a nyilvánosságnak és a pesti humornak.

A GRÓF UR A MUZEUMBAN.

A GRÓF (inkognitóban): Hé! hé! szolga!

A MUZEUMI IGAZGATÓ: Mi tetszik?

GRÓF: Maga a szolga?

IGAZGATÓ: Nem; én az igazgató vagyok.

GRÓF: Szóval, a szolga. Én inkognitó vagyok itt; nevem gróf Pitthpalatthy. Egyik ősöm adott egy kitömött verebet a múzeumnak. Eljöttem tehát ellenőrizni, hogy meg van-e még az a kitömött vereb! Érti?

IGAZGATÓ: Addig, amíg méltóságod e helyiségben van, az a kitömött vereb egész jól látható.

GRÓF: Én egyáltalán nem vagyok megelégedve az itteni renddel. Az urak cseppet sem méltányolják ősömnek nagylelkűségét. Az urak egy hanyag banda! Ebben a múzeumban csupa könyvet látok, de nem látom a kitömött verebet!

IGAZGATÓ: Ez azért van, méltóságos uram, mert ma csak a könyvtár része van nyitva a múzeumnak.

GRÓF: Ez a baj! Ez a hanyagság! Mi köze egy múzeumnak a könyvtárhoz? Minden jóra való múzeumban van egy külön

osztály csakis felnött férfiak számára, ahol mindenféle pikáns, úgynevezett boncztoni látványosságok vannak. Én Berlinben voltam egy muzeumban, ahol az összes gyilkosokat látni viaszból. Miért nincs az itten?

IGAZGATÓ: Nagyon sajnálom, gróf ur

GRÓF: Én feljelentem magukat a miniszterelnöknél, aki jó barátom és rokonom. Az majd ad maguknak! Ha az ember egy kis hecczet akar látni, még a muzeumba is hiába jön el. Tudja meg, uram, hogy ez nagy hálátlanság ösömmel szemben, aki egy kitömött verebet ajándékozott a hazának!

IGAZGATÓ (a szolgálóhoz): Vezesse ki ezt az urat!

GRÓF: Adják vissza ösöm nemzeti ajándékát! Nem tűröm többé, hogy ösöm ajándéka ittmaradjon.

IGAZGATÓ (szolgálóhoz): Dobja ki azt a kitömött verebet, mely a hatvanhatodik számú szemetesládában fekszik!

GRÓF: Küldjék a lakásomra. Majd odaajándékozom a British-Muzeumnak. Ön pedig tekintse magát elbocsátottnak!

IGAZGATÓ: Ön is.

Maximus.

Aase halála.

Irta: ANTAL SÁNDOR.

(A férj a szalón nyitott ajtajából nézi az asszonyt, aki a zongora mellett ül és éppen játszani kezd. Este kilencz óra, az asszony most sápadt, szép nő, a férj nem tudja rászánni magát, hogy felvegye-e a felöltőjét, pedig a rendes társaság már várja. Az első akkordok után mégis arra határozza el magát, hogy itthonmarad. Mélységes, szomorú darab, csak három villamoskörte világítja meg a szalont, az asszony egészen odaadja magát a zongorának és csak a végső pianissimó után veszi észre a férjét.)

AZ ASSZONY: Azt hittem, hogy már a klubban vagy.

A FÉRJ: Várnak, de nem fontos, ma nem megyek. Ma nem megyek el, a játékosokat okold, ha kellemetlen estéd lesz. Akaratlanul is végig kellett hallgatnom és most már nem akarok elmenni hazulról.

(Az asszony jobbkeze még mindig a billentyűkön van, mintha tartóztatni akarná az utolsó hangokat. A férj bejött a szalónba, a zongorához húzta a hintaszéket, kényelmesen elhelyezkedett benne és kedvteléssel nézi a feleségét.)

A FÉRJ (előrehajlik, megveregeti a billentyűkön nyugvó kezét): Nem tudom neked megmagyarázni, hogy miért, de Grieg ebben a darabban jobban tetszik nekem, mint a legmegrázóbb Beethoven. Bucsú, kétségbeesés, szomorúság, halál van benne, de a végén, a vége után, én nem tudom, hogy miért, csak erőszakkal tudom magam visszatartani, úgy szeretnék toporzékolni, kurjongatni örömben. Az elején félek, azt érzem, hogy vége a világnak, mindennek, mindenkinek, meg vagyok ijedve, de a végén tudom, hogy csak egy valakit temet Grieg. Azt se tudom róla, hogy férfit-e, vagy nőt, Istent-e, vagy embert? Fogalmam sincs róla, hogy kiről van szó, csak azt az egyet érzem, hogy én élek, én fiatal vagyok és tombolni tudnék örömben.

AZ ASSZONY (lassan leveszi kezét a zongoráról és ki egyenesedik): Ezért maradtál itthon?

A FÉRJ: Nem, nemcsak ezért. Őszintén bevallom, hogy más oka is van. Azért, mert te, Anna, ma este nem olyan vagy, mint máskor. Ezért nem tudtalak magadra hagyni.

AZ ASSZONY (meglepetve, szelíden): Komolyan ezért? Nagyon hálás vagyok, Kálmán. Be jó, hogy értesz.

A FÉRJ: Olvasok a lelkedben. A vacsoránál nem nyúltál semmihez, de a szemedből tudtam meg azért mindent. Nem reám néztél, hanem valahogy felettem, mellettem, el, messzire. De nemcsak a szemed, hanem az arcod is más volt, most is más. (Közelebb húzódik az asszonyhoz és suttogva folytatja.) Az alakod is más lett, mintha csoda történt volna veled. Tudod, milyen vagy? Olyan vagy, Anna, mint három év előtt, az esküvőnk napján, azon az estén . . . Az arcod, a szemed, az alakod, bocsáss meg, olyan tiszta, érintetlen, szüzi, mint akkor. Egészen olyan vagy, mint akkor, mielőtt az enyém lettél. De még akkor se vágyakoztam utánad úgy, mint most. Most hirtelen olyan új lett minden, mintha sohase lettél volna az enyém, mintha most látnalak először, most találtam volna rád. Annuskám, legyen úgy, mint akkor, az első estén. Különösen most, hogy ezt a darabot játszottad.

(A hintaszékbe akarja vonni az asszonyt, aki feláll, kibontakozik a férj karjaiból, a nyitott ablakhoz megy és a csillagos eget nézi.)

A FÉRJ (vágyakozva nézi az asszony alakját): Különösen, hogy az imént Aase halálát játszottad.

AZ ASSZONY (a férj felé fordul és szelíden feleli): Én nem azt játszottam. Azt hittem, tudod, hogy a Csengeri Péter halálát játszottam.

A FÉRJ (elkomorodva): Te is olvastad az estilapban? Szegény fiu hamar bevégezte. Én különben már évek óta nem láttam. Nagy tehetség, hm, de én, őszintén szólva, nem rajongtam érte. Ugy tudtam, hogy te se.

AZ ASSZONY: Gyermekkorra óta ismerem, csak huszonnyolcz éves, mint én . . . És most itt állok, ő meg . . . nem tudom elhinni, hogy ő már mozdulatlanul fekszik . . . messzire innen, idegenek között . . . a föld alatt. Nem lehet. Most is előttem van, hallom a kedves hangját, gunyos, eleven beszédét.

A FÉRJ: Na, édes Istenem, gyenge fizikum volt, se a gondolkozása, se a dereka nem volt érre a világra való. Az írásában volt erő, de őbenne magában nem volt igazi élet, tűz nem volt benne.

AZ ASSZONY: Csengeriben nem volt tűz? Te nem tudod, nem ismerted. Mihozzánk járt, csak a mama miatt maradt el. A mama nem állhatta, mert tulságosan erőszakos volt. Hogy tudott beszélni! Nekem azt mondta, hogy szép szőke a hajam, széles a cipőm és ha ő lenne az uram, nagyon szép gyermekeim volnának. Mama meghallotta és kiutasította. Őbenne nem volt tűz? Én tudom, engem szeretett . . .

A FÉRJ (nevetve): Csakhogy valami jót is tudok róla, hogy jó izlése volt.

AZ ASSZONY: Az esküvőnkön láttam utoljára, most is látom . . .

A FÉRJ (boszankodva): Kérlek, ne gondold rá, ez már gyerekeskedés. Ami elmúlt, annak vége.

AZ ASSZONY (nem is hallja a férj szavait): Szép fekete szeme van, olyan jól esik látni.

A FÉRJ: De kérlek, Anna!

AZ ASSZONY (magához térve): Bocsáss meg, de Csengeri szeretett engem, talán még most is szeret. Igen, meghalt, de . . .

A FÉRJ (nyugodtan, barátságosan): Nézd, kedvesem, nem akarom elrontani az illuzióidat, és máskülönbben se vagyok féltékeny a sikereidre. Tudom, buzgón olvastad a szegény Csengeri könyveit, nos hát, tapasztalhattad, hogy az ő szemében nem volt különbség pinczér-lány, cseléd, meg urinő között, ő végigcsókolt, vagy akart csókolni mindenkit, kor és fajkülönbség nélkül, öregot is, fiatalot is, aki csak szoknyás az utjába került.

Tudta is ő, mi a szerelem! (*Feláll, az asszonyhoz megy.*)
 Én tudom, Anna, csak egyedül mi tudjuk.

Az ASSZONY (*meggyőződéssel*): Nem értetted Csengeri Pétert, nem ismerted. Csak én értem. Mert nekem az esküvőnk előtt megmondta, hogy minden versben, minden sorban, amit azontul írni fog, mindig hozzám beszél. Minden csókja az enyém, minden ölelése nekem szól. (*Lángba borult arczzal.*) A pinczér lány, a cseléd, az urinő: mind én vagyok!

A FÉRJ (*erőltetett nyugalommal*): Kedves barátom, ugyanezt elmondhatta még harmincz nőnek. De azt már csodálom, hogy a költő nagy szerelme csak most jutott az eszedbe, hogy három év alatt nem tettél említést róla.

Az ASSZONY: De Kálmán, mit mondtam volna? Hiszen akárhogy könyörgött, sohasem csókoltam meg, pedig tudtam, hogy szeret és nekem is tetszett ő. Most meghalt, egész életében engem szeretett és én nem adtam neki semmit se.

A FÉRJ: Én szépséges kis feleségem, tehetsz te arról, hogy gyönyörű vagy? Hogy uton-utfélen mindenki belédszeret? Ne legyen lelkiismeretfurdalásod, kedvesem. Hiszen ha mindenkinek, akinek tetszel, csak egy csókot adnál, egy pillanatod se maradna számomra! Mi lenne belőlem? Nekem mindenem vagy, én egészen a tied vagyok, én felelős vagyok a te boldogságodért. Kicsi Annám, én vagyok az egyetlen, az igazi. Én test és lélek vagyok, a többiek, az egész világ csak sóhajtás, szó, pillantás, semmi. (*Gyöngéden átöleli az asszonyt.*) Kis Annám, a csoda még tart, amíg tart, addig add nekem új lányságod csodáját. Anna, légy ma teljesen, egészen az enyém... talán lesz gyermekünk, a legszebb gyermek...

Az ASSZONY (*lassan kibontakozik a férj karjaiból*): A legszebb gyermek. Csengeri mondta, de más hangon. Bocssás, Kálmán, hagyj magamra, egyedül kell hogy legyek.

A FÉRJ: Egyedül, nekem, a férjednek mondd ezt, Anna? Elutasítasz? Egészen egyedül akarsz maradni? Éppen ma, most, mikor olyan kimondhatatlanul vágyódom utánad? Azt hiszed, Anna, nem látok beléd?

Az ASSZONY: Igazad van. Nem egyedül akarok maradni, hanem Csengerivel, Csengeri Péterrel. Tartozom veled, ma, ez a mai este az övé, csak az övé, ennyit megérdemel tőlem.

A FÉRJ (*szigoruan*): Most már nemcsak mint férjed, hanem mint orvos is mondom, hogy legyen elég ebből az egészségtelen érzélesemből. (*Szelíden jolytatja.*) Anna, kedvesem, a te egészséged a legdrágább nekem.

(*Ismét meg akarja ölelni, de az asszony határozott mozdulattal eltolja magától a férjét.*)

Az ASSZONY: Ne érints, Kálmán, ne közelíts felém, ma nincsen jogod hozzám. Ma nem vagyok a tied, a Csengeri Péteré vagyok ma egészen.

A FÉRJ (*izgatott haragosan*): Mit beszélsz, Anna?

Az ASSZONY (*nyugodtan*): Ezen a mai estén egészen a Csengeri Péteré vagyok.

A FÉRJ (*karonragadja az asszonyt, megrázza*): Nem vagy magadnál, de én felébresztelek! Se holt, se eleven ember nem állhat kettőnk közé! Megértetted?

Az ASSZONY: Durva vagy. Azt hiszed, védtelen vagyok, egészen egyedül vagyok?

A FÉRJ (*kétségbeesetten*): Anna, Anna! Most, éppen most, mikor olyan vagy, amilyen sohase voltál! Anna!

Az ASSZONY (*szelíden*): Hagyj magamra. Nem érted, hogy most nem a te számodra vagyok ilyen? Nem akartalak bántani, nem is haragszom rád, én

értelek. De te nem érted, hogy el kell menned innen? Most nem maradhatsz itt. Ha ittmaradsz, többé nem lehettek a tied, soha többé. Ha elmegy és holnap visszajössz, ne kérdezz semmit. Akkor már nem leszek adósa Csengerinek. Menj!

(*Leül a zongora mellé és elkezdti Aase halálát. A férj szó nélkül eltávozik.*)

Vágyak temetése.

Elföldeltem a szívem vágyait;

Ó, kopott és zenétlen temetések.

Züllött urfiak züllött gyászpompája.

Ledülnek nyirkos siri ágyba mind,
 S én gyásztalan közönnyel tovább lépek,
 Miért tűnődnek értük vissza fájva?

Üres ficzkók voltak, mihaszna társak,
 A szívem vérét itták és ha éj lett,
 Duhajkodtak, henczegtek, fogadkoztak,

És ők is csak gyűrötten keltek másnap,
 Sóhajtoztak, hogy így-ugy, fáj az élet,
 Henyéltek, rohadtak, semmit se hoztak.

És öbelölük sem lett semmi sem —
 Az egyiket pedig soká szerettem,
 Hazudta: ő az a táltos-királyfi,

Ki hipp-hopp, egyszer majd kiküzd nekem
 Egy szép király-lyányt hősi küzdelemben, —
 Becsapott ő is, elfáradtam várni.

És most már nincsen vágyam. — Hajnalonta,
 Ha hazavet a robot, összetörve,
 Nem ülök álmodozni, magam csálni.

Feleség, pénz, Páris — sok drága gyolcsa
 A létnek, tudom, már sohse kötöz be.
 Sebaj, így is csak még lehet majd halni.

Tóth Árpád.

Krónika II.

A törvénytelen gyermek.

— decz. 1.

— De édes Istenem, hiszen mindnyájan a szerelem gyermekei vagyunk! — adja a szót a szívébe és a szájára Riviére herczegasszonynak Pailleron.

Az igazság nem egészen tökéletes, mert hiszen néha a legsivárabb érdekházasságból is születnek gyermekek, de a bökkenője nem ez, hanem az, hogy a világon sajnosan nagyon kevés az öreg és mindent megértő, tehát mindent megbocsátó Riviére herczegné, ellenben felette sok a vénasszony. Ezt a szót pedig itt a szónak kiválasztóttan leggonoszabb értelmében használom és

pedig utrius' sexus, mert tudvalevően vannak vénasszonyok, akik véletlenül himneműnek születtek és kétségtelenül ezek a legádázabbak a maguk amugy is ádáz fajtájában.

És ha a költő lelkén keresztül beszélő öreg herceg-asszony is az, aki megbocsájtja az elhibázott születést még akkor is, amikor a saját családja exkluzív módon kényes korrektség-érzéséről van szó, mégis kétségtelen, hogy ez csak az irodalomban történhető igazság, mert a valóságos életnek a mindkét nembeli vénasszonyai azok, akik söprűnek kötve maguk alá a törvénykönyv paragrafusait, azon nyargalnak fel a konvencionális igazságosztás Szent Gellért-hegyére, hogy onnan iparkodjanak tőlük telhetően lehetetlenné tenni az életet és a megélhetést a nem korrekt anyakönyv félrelapszámozott objektumainak. És beszélhetnek nekem akármit, azért mégis csak a katonaorvos meg az adóvégrehajtó a két legliberálisabb ember a világon, mert az egyik besorozza a regrutasorra érett suhancot, ha a teste arra való, anélkül hogy az anyakönyvben is szaglászna a provenienciája után, a másik pedig szintén minden előzetes tudakozódás nélkül csakugy behajtja az adót a gólyahozta keresetképesen is, mint akár a máltai lovagon, aki harminczkét olyan őst tud kimutatni, hogy még csak primus acquirens sincsen közöttük egy sem.

Valahogyan úgy áll a dolog, hogy a »törvénytelen gyermek« kifejezése ma már egy kissé contradictio is, mert hiszen a törvény maga készségesebben ismeri el nem csupán a kötelességeiben, hanem telhetően és határozottan mind jobban kiszélesedő tendenciával a jogai-ban is a házasságon kívül született gyermek meglétét és hozzánk hasonlóan embermivoltát. Ellenben maga a társadalom az, amely még mindig nem tudja megbocsátani a születés körül esett formahibákat, mert hiszen — ejh, bánom is én! — a bandita is kényesebb a banditatársának a becsületére, mint a bíró, aki előtt elvégre is minden bandita csak egyforma megbírálás alá esik.

De hagyjuk el ezt a hangot, hiszen megmondta a hercegné, hogy mindnyájan a szerelem gyermekei vagyunk. Amíg hozomány és rangkülönség és családi összeköttetések érdeke is lesz a világon, addig én ugyan csak kötve merek hinni ennek az axiómának az igazságában, de vallom és hiszem, mert a fiziológia és a történelem is tanítja azt az igazságot, hogy az ugynevezett »szerelem gyermekei« átlagban is különbek a konvencziós gyermekeknél. Hiszen ami a fiziológiát illeti, minden elméskedése ellenére sem igazság nélkül való a szerelemnek az a francia definíciója: »Mi a szerelem? A születésre váró gyermek keresi a leendő anyja mellé a legalkalmasabb, legmegfelelőbb férfit apának«. Aminek a szexuális megforditottsága is áll és ami már egészen komoly igazsággá higgadt át Darwin elméletében a természetes fajmegválogatásnál.

Ami pedig a históriát illeti, gondolom Rómát is két törvénytelen gyermek alapította. Igaz, hogy az egyik agyoncsapta a másikat, de az ilyen megtörtén-

hetik még a legrendezettebb családokban is, sőt még a törvénytudás vádjával aligha érinthető Mózes is elanyakönyvel egy hasonló esetet. Azután, hogy Rómánál maradjak, törvénytelen gyermek volt Gugurtha is és — pláne komplikációkkal súlyosbitva — ugyan-csak törvénytelen az új nagy Róma első megálmodója, akinek a nevét hirtelenében nem tudom, hogy ugy anyakönyvelhetem-e el szabályszerűbben, hogy Valentinoi hercege, vagy pedig úgy, hogy Borgia Cézár.

És ez az igazibb neve átvisz a reneszánszba. A korszakujtók egyik legelseje, Boccaccio már az anyjával is pajzán tréfát üzött, de bizonyos szabálytalanságok történtek egy podeszta állítólagos fiának, Lionardónak a születése körül is, azért csak da Vinci az ő vezetékeve. Aretino, Sforza Alessandro, azután odább rotterdami Erasmus szintén annak a bagolymadárnak az ajándékai, amelyről csak Jókai akarja elhítenni a Czigánybáróban, hogy ez a madár részben gólya, részben meg fülmile. No, Vendôme Cézáról, Berwick marsallról, don Juan d'Austriáról, a maréchal de Saxeról, Pizarróról gondolom még a legelnézőbb anyakönyves is csak fejkavarásos aggodalmak között fogná a kezébe a tollat, ha ugyan a segítségére nem lennének ezek a — persze erkölcstelen — francziák: D'Alembert, Delille, Chamfort, Chappelle, Hégésippe Moreau, Girardin, Emil, meg az ifjabbik Dumas.

Elég volna talán ennyi hirtelenében szakított fattyuhajtása is a történelemnek, bizonyításául, hogy az élet legelső diplomája, a korrekt anyakönyv sem ér és jelent valami nagyon sokkal többet, mint a majdan később megszerzendő diplomák. De hiszen nem is szabad ma már magával a törvénytelen szállni ellenkezésbe a »törvénytelen« lassankint antikválódó, sőt éppen a modern törvényhozás szerint szinte anakronizmusnak mondható fogalma miatt. Sajátságos, de igaz, ma már a törvény éppen a családi vonatkozásokban éppen úgy előtte jár a társadalmi felfogásnak, mint a büntetőjogban. A közvélemény ma krudélisabb és elmaradotabb, mint az esszenciája szerint konzerváló kötelességű törvény akár az alkotásában, akár az alkalmazásában. Csak az elmúlt napok három halálos ítéletére, a társadalom boszuszomjára kell itt gondolnunk, amelyeket — nem vagyok esküdt, mégis esküszöm rá — megold majd a törvény legfőbb öre, a Kuria.

És elkalandozva így a tárgytól (de hiszen körülbelül kötelessége is ez a feuilletonistának), most veszem csak észre, hogy valóban van valami igazság az unterbewustsein körül is, a körül a titkos visszaborzadás körül, amely ime eddig huzatta-halasztatta velem a beszédet az adott témáról, a bécsi családi tragédiáról. A Holtknecht-családnak és annak a Matkovicsnak a tragédiájában mind bizonyosabbnak látszik, hogy nem a törvény, hanem a társadalom szörnyű ridegsége kényszerítette rá először csaknem incestusra, azután pedig kétszeres gyilkosságra meg öngyilkosságra azt a szerencsétlent és szánandót, aki félszejtelmekből minden előre megmondott igazságnál szörnyebb valóságra, az ölés kényszerére ébredt rá.

Nem is nehéz valami pár vonással megrajzolni ennek a tragédiának a körvonalait. Az apa »botlott« fiatal korában, azután tisztas állást foglalt el, megházasodott, gyermekei születtek, de azt az első gyermeket még akkor is, a többi mellett is úgy szerette; annyira nem tudta elfelejteni, hogy — más módja a világ hazugságai miatt nem lévén rá — házitanítónak szerződtette a törvényes gyermekei mellé. Csakhogy azt is lássa, csakhogy az is ott legyen az ő házában. A fiuban valami lassu melegség ébredt, persze hogy a leány iránt. Ki disztinválhatja szét a szeretetet a szerelemtől? És hogy tudhatta az a tanító, hogy nem a kenyéradója kis-asszonylányába szerelmes, hanem az a melegség ott a szívében a testvéri vonzódás heve? Vերje meg az Isten mind a két kezével azt a konvencziót, amelyik rákényszerítette az apát, hogy hazudjék egy egész tisztas életen keresztül, letagadja a fiát a társadalom és pozíciókényszer miatt és csak akkor mondja meg szörnyűségnek az igazat, amikor a még nagyobb szerencsétlenséget, a vérfertőzést kellett megakadályozni vele. Ez az a háromszoros hazugság, amit csak három revolvergolyó oldhatott meg.

Cholnoky Viktor.

A csendes férj.

(Régény.)

(7)

Írta: TRISTAN BERNARD.

Dumoseléknél nagyon szívesen fogadták őket és Dániel udvariasságát végtelenül honorálták, nagy jelentőséget tulajdonítottak neki. Néhány percre leültek. Öt-hat napja temették el az öreg Dumoselt. Mindenről szabad volt már beszélniük: színházról, hangversenyekről, nyaralásról, de mélán és melanchólikusan. Hébe-hóba, mikor alkalom volt reá, nevettek is, tompa nevetéssel.

Berta felkelt; elbucszott. Egyiküknek se volt mondanivalójuk. Hogy a kocsiba akartak szállni, Berta így szólt Dánielhez:

— El akarsz kísérni? A Louvre-ig gyalog megyek.

Dániel felelt:

— Semmi dolgom. Veled megyek.

— Akkor — szólt Berta — kocsin megyek haza.

Dániel halk hangon odamondta a kocsinak a házczimet. Aztán leült a felesége mellé. A keztyűjét se vetette le, mint ahogy vízitek után szokta. Sietett haza, hogy megtudja, mi történt. Otthon nagy ujságot tud meg. A kocsis pedig az utak kereszteződésénél visszartartotta a lovát, midőn szabad volt az ut, nekihajtott az utcán, úgy vitte őket, mint bármelyik más utast. És a rue Caumartinba érve kicsit tévovázott, kereste annak a végzetes és fontos háznak számát, amelyet Dániel oly jól ismert.

Berta, mialatt Dániel kifizette a kocsit, felment a lépcsőn, lift nélkül. Nem akarta megvárni Dánielt. Másrészt ha liften megy, okvetlenül meg kell várnia. Ebben a komoly porczben semmi olyast se szabad tenni, ami hasonlíthat a kacszérsághoz.

Berta felért a szobába, letette kalapját és a kerevetre dőlt. Dániel megnézte a kicsikét és szórakozottan kérdezte a dajkától:

— Hazajöttél, Nounou?

Azután Bertához ment és leült melléje.

— Figyelj ide — mondta, megfogva a kezét.

Bertát sirögörcs fogta el.

— Megvetlek — mondta. — Megvetlek.

Sirt. Dániel úgy látta, hogy Berta gyenge, teljesen ki van szolgáltatva neki. Semmit se titkolhat el. Dániel félt kihasználni a helyzet előnyét, félt, hogy mindent megtud. Mégis beszélt:

— A szeretője vagy? — kérdezte.

Berta szót se szólt és sirt, mint a záporosó.

Ez már vallomás volt. De Dániel oly közel volt már a valósághoz, amely mindig kisiklott a kezei közül, hogy most formális vallomást kívánt, amelyet semmi se czáfolhat meg.

— Figyelj ide. Mondd, hogy a szeretője vagy, kérlek. Hogy tudjam... Bólints a fejeddel. A szeretője vagy?

Berta gyenge hangon felelt:

— Igen.

Dániel ismételte:

— Igen? Igen?

Aztán reabámult és sirvafakadt. És amint nézte Bertát és amint Berta sirt, arra gondolt, hogy most ez egyszer miatta sir. Ugy látta, hogy ezután el van tőle választva, de már nem oly idegen előtte. Erősen, gyerekesen zokogott. Zokogtak és így beszéltek, a zokogással durván és kegyetlenül fájó igazságokat mondtak egymásnak.

XII.

A válás problémája.

Mikor már sirt egy verset a felesége mellett és mikor érezte, hogy elfáradt a térdeléstől, Dániel felkelt és lassan járkálni kezdett a szobában. Meglátta magát a tükörben. Mihelyt tükörbe pillantott, vége volt. Ekkor a becsületes érzéseit rögtön pózokra váltotta.

Szemhéja vörös volt és fekete szemében mély fájdalom ült. Amint azonban nézegette magát a tükörben, a szomorú szemek kíváncsiak lettek és Dániel, hogy az előbbi pózt megtartsa, műszomorúságot csempészett beléjük. Ujra járn kezdett a szobában, nagy léptekkel, kezét a nadrágtartójába akasztva. Alig járkált így egy perczig, máris érezte magában a híres energiáját, aki csak egy elhatározásra vár, hogy kivigye.

Mihelyt kisült, hogy felszarvazták, hiúságának már nem fáj a seb. Ugy látta, hogy nem olyan megcsalt férj volt, mint a többiek; a körülmények egész különösek voltak. Egykor, gimnázista korában, nem érezte megalázónak, mint a többiek, hogy a számpadba ültették. Bármily hátul is ült, ez a szemében valami kivételes dolog volt.

Dániel azzal hütötte a kudarczát, hogy rendkívüli, hogy egészen kivételes, addig, míg egy napon másképpen vigasztalódott, mert megtudta, hogy ilyen esetek gyakoriak. Félt nagyon, hogy elvesztette a becsületét, de mióta megcsalták, egyszer se vallotta be magának, hogy megkisebbedett általa. Ez sovány vigasztalás volt.

Végre csak ketten tudják a kalandját, a felesége és a barátja.

Ericet látni fogja. Mind a ketten magyarázkodni fognak, amit ő nyugodtan, de mégis türelmetlenül vár. Eric nem kakaskodik. És különben is, ha komolyan intézik el az ügyet, a kezdés joga a férjé. Dániel pedig nagyon tudta, hogy ő békés és belátó temperamentum! Nem barbár, nem vérszomjas. Egy modern kor, egy civilizált ország gyermeke, aki szörmentiben intézi el ügyesbajos dolgait.

Boldogan gondolt arra, hogy ennél a találkozásnál valamiképp ő győz, ő viszi a szót, mert oly emberrel áll szemközt, akinek a büne nyilvánvaló. A találkozás új alkalmat szolgáltat neki, hogy elfogulatlanságát és nagylelkűségét kimutassa.

De mit határozzon, helyesebben, mit indítványozzon? Könnyű lenne Ericet arra kérni, hogy többet ne jöjjön hozzájuk. De Berta szereti. És mit ér ez a rideg szigorúság? Ujra találkozik a feleségével.

Berta a kereveten feküdt, fejét a karjába rejtve. Hogy jobban sirhasson, levette a kalapját, meglazította derekát és fűzőjét. Szemét félig nyitotta ki s a szemhéjon gyöngyház-fény reszketett. Így aludt rendesen. Dániel nézte. Néha-néha tágranyitotta szemét, mereven maga elé nézett és nem látta Dánielt, aki most oly messze volt tőle, mint mikor aludt. Dániel nézte az összemorzolt szemöldökét s látta, hogy semmivé változtatja meg, alakítja át, puhítja meg ennek a kis fejecskének a gondolatait.

Arra gondolt, hogy elválnak és Bertát szépen elvéteti Eric-vel. Ez a csendes elhatározás tetszett neki; azzal áltatta magát, hogy a terv kivihető. De máris látta a nehézségeket, Eric szüleinek az ellenkezését. És mit szólnak hozzá az ő szülei? És mindez csak terv még. Arra gondolt, hogy Eric nem is szereti Bertát.

Ez a gondolat fáj neki. Kétségbeejtette, hogy Berta szenved. Nem akarta megboszulni a sérelmét. Az ember a szerelemben csak önmagát akarja megboszulni.

Odament Bertához és leült a kerevet szélére.

— Figyelj ide — mondta határozottan. — Férjhez kell menned.

Berta nyugodtan hallgatta, öröm nélkül. Ő se hitte el.

— Lássuk... Elégge szeret, hogy elvegyen?

— Hogy szeret-e! — mondta, szemét az égre emelve, minthogyha istenkáromlás lenne ebben még kételkedni is...

Ez a bizalom rosszul hatott Dánielre. Minél tovább gondolkozott, annál inkább képtelennek gondolta Ericet őszinte szerelemre.

— Irok neki — mondta. — Találkát adok neki ma estére.

Egy sürgöny-levelet fogalmazott meg:

— Légy ma este kilenczkor a Grand-Caféban. Sürgős közlenivalóm van.

Az aláíráson gondolkozott, arra gondolt, hogy nem írhatja oda: hived, de azt, hogy: barátod, Eric viszont meg fog ütközni, ha nem írja oda. Végre joga van ahhoz, hogy néhány rossz percet okozzon neki. De semmi kedve se volt kizárni embertársait, eleget szenvedett ő maga. A neve fölé néhány határozatlan ákombákomot firkantott, amelyből semmit se lehetett kibetűzni, de a firka ez is lehetett: üdvözöl.

Visszament Bertához és a válasról beszélgettek. Berta maga is arra gondolt, hogy Eric szülei ellenezni fogják.

— És nekem — mondta Dániel — főleg az lesz a kellemetlen, hogy otthon is el kell mondanom.

Megindultan jelentette ki, hogy a gyermeket Bertának hagyja.

— Ha férjhez mégysz, meg foglak látogatni — mondta.

— Mikor jelented be a szüleidnek?

— Pár nap mulva — mondta Dániel.

— Én is — szólta Berta — rögtön megmondom a szüeimnek.

— Jövő héten is elég.

— Csak rendbe jönne! — sóhajtott Berta. — Igazán jó lenne.

— Rendbe jön — mondta Dániel. — Légy nyugodt. Régóta nem beszélgettek ily szívélyesen. Csöngettek. Felfigyeltek.

— Ez a mama — mondta Berta egy pillanat mulva boszusan. — Eppen jókor jön!

XIII.

Dániel találkozik Eric-vel.

Midőn Voraudné belépett a szobába, látta, hogy Berta vörösre sirta a szemét. Szigorúan Dánielre nézett, aki belül érezte, hogy mindennek ő az oka.

Voraudné kijelentette, hogy velük vacsorál, mert a férjének a Champs-Élyséen üzleti ügye van az angolokkal.

Dánielnek kilencz óraker kellett Eric-vel találkozni a Grand-Caféban. Hatra járt. Mit csináljanak a vacsoráig? Fáradt volt, fájt a lába. Le akart feküdni. A tisztaszoba ablaka nyitva volt. Beborult. Esett. A nyári zápor frissesége ömölt be az ablakon. Dániel egy pillanatig kitekintett. Az ég sötét volt az ígérkező esőtől. Az utcán üres kocsik, fényes a víztől a fedelük, lassan poroszkálnak a lucskos kövezeten. Dániel becsukta az ablakot. Keresett egy helyet, hogy leheveredjék. A kereveten terítő, rajta függönyholmik. Az angol fotelek barátságatlanul nyujtották sovány karjukat. Dániel végül a zongora mögött egy ódon, nehéz és alacsony szövetszékre bukkant, a melyet csak azért tett oda, hogy ott is legyen valami. Leült és édesen fulladt bele az álomba.

Mikor felébredt, szégyelte magát, hogy életerős férfi létére nappal elaludt és mindjárt új gondok vilantak eszébe. Ásitva fogadta. Aztán arra gondolt, nem fecsegte-e el Berta, csupa unalomból, a történeteket. Kissé feszélyezetten a szobába ment.

— Képzeld csak — mondta Berta Voraudnének. — A szemtelen varrónő tizenöt bortnit számít az új ruhámra! Hogyan lehet ez?

— Tudod, hogy sok kell rá. Öt bortni van a szoknyád alján, végre elég széles.

— Igen — mondta Berta. — De tizenöt mégis sok!

— Mondtam — szólta Voraudné. — Sokaltd, mikor megmondta, mit kér a szabásért. Előrelátható volt, hogy a pénzét a diszítésen hozza be. Mennyiért számítja darabját?

— Öt ötvenért.

— Ez sok — mondta Voraudné. — Ilyen bortnit akármelyik nagyüzletben négy frankért veszek.

— Igen, — szólta Berta — de az a sok hercze-hurcza. És ha végre jót talál az ember, az nem illik a ruhához. Micsoda vesződség aztán összepásztani.

— Ez a te dolgod, fiam — szólta Voraudné. — Ha minden diszen csak egy ötödfrankot nyersz, ez is megéri azt a kis vesződséget... Na, gyerünk! Mielőtt asztalhoz ülünk, megnézem a kicsikét... Nemsokára nyolcz óra!

— Sietnem kell — mondta Dániel. — Kilenczkor találkám van.

Voraudné kiment a szobából.

— Te, — mondta Dániel Bertának mosolyogva — semmit se tud. A viláért se kell neki szólni.

Berta vállat vont szekántul s ez körülbelül ezt jelentette:

— Jaj, de unlak.

Ő is mosolyogva nézte Dánielt. Titok volt közöttük, amely közelebb hozta őket egymáshoz.

A vacsoránál Voraudné a nyaralásról beszélt. Dieppe-ről volt szó, egy szép villácskáról, amely a

Pourville-i uton várakozott reájuk. Dániel terveire gondolt, amelyeket a válasz feldöntött.

— Férjednek — szólt Voraudné — időnkint be kell járni a bankba, hogy az uracskám hébe-hóba lejöhessen a tengerre. Vasárnap természetesen mind a ketten lejönnek... Dániel, okosan teszed, ha a szüleidnek is szólsz, hogy akarnak-e lejönni a bácsival és a tantival. Már itt a szezon, ki kell bérelni a lakást.

— Majd szólok — mondta Dániel és előbb Bertára nézett.

Arra gondolt, hogy ezelőtt sokkal komolyabb dolgot kell közölnie velük.

Mikor el akart menni, Voraudné visszatartotta. Kuglófot hozatott neki, amiből nagy darabot töretett le vele. Anyósa sohase volt ily szeretetreméltó és sohase vacsoráztak ily jól. Bealkonyult, meggyújtották a lámpákat. Mégis el kellett mennie, hogy feldolja ezt a békés családi kört, amely sohasesem látszott ily békésnek és vidámnak.

Elbucszott Voraudnétól. Berta kikisérte az előszobába.

— Mit mondasz neki? — kérdezte kíváncsian.

— Nem tudom... Beszélgetünk.

Elbucszott a feleségétől, de nem csókolta meg, mint a többi esteiken, kezét fogott vele, tüntető barátsággal, fölényesen és ünnepélyesen, mint ahogy a kisfiukkal és kisleányokkal kezelünk a sétatéren.

Az életének ezek a komoly eseményei kicsit gyerekeské váltak. Egyszerre kirebbent a bennük szunnyadó energia és indulat. Új izgalomra volt szükség. Mégis, hogy a Grand-Caféhoz közeledett, ahol Eric talán már várta is, Dániel megint idegeskedni kezdett. Átment az előszobán, a belső terembe ment, ahol már többször találkoztak. Itt csak billiárdozók voltak, magányos vendégek, öreg urak, majkabajszos, nyugalmazott tisztok, akik kedves kis pálinkáspoharuk előtt óriási tekintélyvel ültek.

Kilencz óra öt percz. Eric mindjárt jön. Mit mondjon neki?

Ugy érezte magát, mint midőn Voraud üzleti ügygyel bizta meg. Sohase volt elég lelki ereje, hogy előkészítse, amit mond. Különben sohase mondta el a kiczirkalmazott mondatokat. Inkább a pillanat ihletében bizakodott. Most is úgy gondolkodott, hogy a véletlen ötletére bizza magát, amely szívéből fog kiszólni. Mindazonáltal pedzette a mondókáját. De a figyelme rögtön kikiklott és egy más tárgyra röpött, ahol örömet időzött. Nézte, hogy billiárdoznak. Egyik játékos, egy magas, szöke fiatalember, Antonius-frizurával, merész és kalandos rekuzékat próbált csinálni; mikor a lökéseket elhibázta (mindegyiket elhibázta), sajnálkozóan légyintett a kezével, mintha valamely kegyetlen végzet áldozata lenne. Ellenfele, egy szikár öreg, piszkos és kóczos szakállal, pontosan célzott, kiszámított minden lökést; aztán, midőn a golyó nekilendült, fájdalmas grimace-szal követte, amíg el nem vettette a célt; akkor ő is lemondott. Dániel oly arczval nézte őket, hogy előttük akár billiárd-művészek is kinézhetett. Mert a jól fésült fiatalember mindig feléje pillantott, hogy a hallatlan pechjére hivatkozzék.

Dániel látta, hogy már kilencz óra husz percz van és újra Ericre gondolt. Miért nem jön? Talán nem ment haza. Mióta elhatározta a találkozást, Dániel nem szivesen gondolt arra, hogy esetleg elhalasztódik.

— Várni fogom, — gondolta magában — kilencz óra harminczöt perczig várom.

Minden ideje az övé volt. De kicsit megalázó volt, hogy az ő helyzetében sokáig várakozzék reá.

A jól fésült fiatalember dákóját merőlegesen tartva, általános réműletre egy merész »masszé«-t próbált.

A masszé nem sikerült, de a posztó azért nem repedt szét. A nézők pedig örültek a félelemnek és a kudarcznak. Dánielnek a billiárdon járt az esze. Arra gondolt, hogy csak gyakorolnia kellene magát, nagyon jó játékos lenne, csodálatba ejtené a fürdőhelyek vendégeit, félenken hívná őket játszani s aztán könnyű szerrel megverné őket, mint a pinty.

Eric megérkezése szakította meg nagyralátó álmait. Az előszobában látta meg őt, jobbra és balra tekintgetett. Végül szemeik találkoztak és Eric feléje tartott. Mosolygott, kényszeredett, mesterséges mosolylyal. Dániel, mihelyt meglátta, izgatott lett, komoly arczczal fogadta. Eric többé nem mosolygott.

Kezét nyujtotta Dánielnek, aki érzéktelenül fogadta a kézszorítását.

— Bocsáss meg — mondta. — Kilencz után kaptam meg a sürgönyöd.

— En pedig már hat óraker feladtam — hebegte Dániel.

— Mégis csak kilenczker kaptam meg. Botrányos ez a posta — tette hozzá erőltetett felindulással. — Másfél óra alatt legfeljebb kézbesíteni kellene. Multker — folytatta és leült Dániel mellé — ugyanez történt egy másik sürgönnyel, amely három órát késett... Feketét — mondta a közelgő pinczérnek.

Dániel szótlanul nézte a billiárd-golyókat. Dániel gondolata még mindig kalandozott, határozatlan helyeken tétovázott, a vidéken. Egy rétet látott, egy nyugodt csermelyt, merev tánczokat. De vissza kellett jönnie a Grand-Caféba, ehhez az asztalhoz és beszélni. Hiszen nem lehet örökké habozni.

Kezével végigsimította a homlokát, hangját könnyedén megváltoztatta:

— Azt hiszem tudod, miért sürgönyöztem.

Eric kitérő gesztust tett.

— Beszéltem a feleségemmel — szólt Dániel — igen... nagyon komolyan beszéltem... Bevallotta a dolgot... Mindent. Mindent bevallott...

Eric hallgatott. Dániel egy pillanatig félt, hogy csejt sejt, a férjek ismert módszerét, amely hazugságokkal veszi ki a csábitóból az igazságot. De Eric érezte, hogy igazat mond. Egy szót se szólt s a kis kanálkával szétmaszatolta a kávé-tócsát, amely az asztalra csöppent.

— Erről van szó — mondta Dániel. — Azért hivatalk ide, hogy megtudjam, mit akarsz tenni.

— Ezt tóled kérdezem — mondta Eric, felemelve a fejét.

Hideg hangon mondta ezt, amely sértette Dánielt. Gyűlölet nélkül jött ide, készen a bocsánatra. Miért ismeri félre jó szándékát? Először érezte életében, hogy előnti a gyűlölet, a kegyetlenség s mindjárt valami kemény szót vág oda neki. De hirtelenében semmi határozott kifejezést se talált és így a gyűlölete szépen lelohadt. Megmaradt az elégtétele, hogy fölényben érezte magát Eric fölött, aki nem értette őt.

Ezalatt Eric is gondolkozott. Most ő szólalt meg először, még mindig hideg, de kissé enyhült hangon:

— Rajtad áll, hogy mit határozol. Semmi mondani-valóm sincs.

— Ha szereted... Bertát, — szólt Dániel — el kell vened. Ha nem szereted, az más. Nem akarnám, hogy a jóvátévés ürügye alatt oly... elhatározásra... jussunk... amely őt boldogtalanná tegye. (Itt reszketett a hangja; elérzékenyedett a saját jóságán.) Eléggé szereted, hogy elvedd? — kérdezte.

Eric egy pillanatnyi csend után válaszolt:

— Igen — és szemeit tágra nyitotta, hogy Dániel lássa, nincs benne semmi hazugság.

Dániel mégse hitte el. Meg volt győződve, csak

azért beszél így, hogy egy igazi szerelem előtt mentesse az árulását. Dániel akkor se hitte volna el, ha bebizonyítja a szerelmét. Dániel a szerelmet semmire se becsülte.

Első szerelmi kísérlete nem sikerült. Most, hogy nem szeretett többé, azzal vigasztalta magát, hogy büszke volt erre és ostobaságnak tartotta a szerelmet. Elviselhetetlennek tartotta, hogy mások szerelmet éreznek, midőn maga már nem szerelmes.

Hogy Eric és Berta a válásig ne legyenek kénytelenek másutt találkozni, arra gondolt, hogy legjobb lesz azt indítványozni a barátjának, jöjjön csak rendszeren hozzájuk, mint azelőtt. De ezt rögtön nem tudta megmondani. Majd holnap mondja meg, ha újra találkoznak. Most sietett másról beszélni, akármiről. Maga se tudta miért, örült, hogy nem zörrent össze Eric-kel. Most már nem volt ellensége, mint a gyanakvások idején.

Mégis kényes dolog volt másról beszélgetni. Végre jött egy exotikus vendég, aki mindkettejüket megnevettette, de mind a ketten tulzatosan nevettek. Aztán nagyon izgatottan pár szót beszéltek még. A beszélgetésnek vége volt, mind a ketten nagyon szívesen és figyelmesen hallgatták a másik megjegyzéseit.

Eric egész a kapuig kísérte Dánielt; így szokta mindig. Mielőtt elváltak, sokáig járkáltak a ház előtt, mert Dániel nem tudta, megszorítsa-e a kezét. Végül ezt mondták lógó kezekkel:

— Viszontlátásra.

Ez elviselhetetlen volt; Dániel kicsit kinyújtotta a kezét. De Eric nem vette észre és csak akkor nyújtotta az övét, mikor Dániel a kezét már visszahuzta. És mikor Dániel megint feléje tartotta a kezét, úgy történt, hogy akkor meg Eric keze huzódott vissza. Dániel ekkor a levegőbe tartotta a kezét. Eric erre határozottan felkínálta a kézfogást s ujjai végére úgy ahogy összekulcsolódtak.

XIV.

Meddő gondok.

Berta hálóingben, pongyolában várta a hálószobában Dániel hazaérkezését, a találka eredményét. Hogy ne unatkozzék, elővette a szakácsné jegyzőkönyvét, amelynek hitelesítése mindig két héttel késett. Midőn Dániel érkezett, éppen egy olvashatatlanszót silabizálgatott, amelyet czérnának is lehetett olvasni, de bizonyára mást jelentett, mert az árának két frank nyolczvan volt odajegyezve.

Dániel elégedett és fölényes volt, mint aki mindent tud. Mégis kicsit félt Ericről szólni, azt várta, hogy Berta kezdje. Leült vele szemben és mosolyogva nézett rá. Egy idő óta gyakran mosolygott. Tetszelgett a gondolatban, hogy bizonyítékát adja lelki függetlenségének és Berta szerelmeivel érdektelen buzgalommal foglalkozik. Mindig kétségbeesetten kerülte a megalázó helyzeteket s az volt a legfontosabb, hogy sohase lásék áldozatnak. Ugy tett, mint azok a kisfiúk, akik kiállnak a futásból, inkább csak nézik a versenyt, mi helyt észreveszik, hogy a pajtások jobban futnak.

— Nos? — kérdezte végül Berta.

— Nos. Találkoztam vele... Beszélgettünk.

— Izgatott? — faggatta a nő.

— Nagyon.

— ... Mondtad, hogy elválunk?

— Mondtam... Elvben már meg is állapodtunk...

Holnap újra találkozunk.

— ... És örült neki?

Dániel tétovázott, végül határozottan jelentette ki: — Nagyon örült.

Hisz ezzel örömet szerez Bertának! A fiatalasszony arcza felragyogott. Kétségtelenül arra kellett gondolnia, hogy Dániel csak azért mondta oly habozva: nagyon örült, mert boszantani akarta, irigyelté tőle az örömét.

— Holnap újra találkozunk — ismételte. — Hogy végleg megállapodjunk.

(Folytatása következik.)

Fontana Trevi.

— Otto Erich Hartleben. —

Hajnalban Isten anyja előtt
komor-vörösen ég az örök mécs,
s tisztább ömléssel cseng-csobog
a régi, büszke forrás.

Fekete felhők tornyosulnak
a fénylő Quirinal felett —
hajnalban, Isten anyja előtt
vörösen ég az örök mécs.

Fekhelyemről elszáll az álom,
fátyolos gondok sietve üznek
az ablakomhoz... A reggeli légben
lágú surranással szállnak a fecskék.
A hajnalban ég az örök mécs.

Meskó Barna.

Saison.

A költő és a sorsharag.

(Komoly értekezés.)

A költő rendszeren mint fénylő üstökös szokott megjelenni a piacon, — hirtelen, bejelentetlenül, ragyogva és uszálylyal — a kezdődő véredényelmeszedés nyomai sincsenek meg benne, ellenkezőleg, inkább csak végződő sclerosisról lehet nála szó. Szóval, fiatalsága teljében van még, annyira teljében, hogy kicsordul belőle, mint költeményeiben aranyserlegből a vér.

A könyvpiacra ő jelenik meg legkorábban, — már három órakor délután a friss Jugendet hozatja kávéjához és csokoládés kenyert merít belőle a hangulatain kívül. A körülötte elragadtatott ifjuság ilyenkor még nincs jelen, ennél fogva bátran helyet foglalhatok mellette, hogy hódolatomat lába elé rakhassam.

— Jó napot, költő — mondom.

Leteszi a Jugendet, rámnéz elmerengő nézéssel és lenyeli a torkán levő maradék tejeskenyeret.

— Maga az? — kérdi szórakozottan és duseszerűen, ahelyett hogy ő is jónapot mondana.

— Igen, én vagyok — felelem szel'emdusan és arra gondolok, hogy ebben a pillanatban szimbólum jelentőségem van.

— Megbocsát, — szól kissé magához térve — de őszintén megvallva, nem emlékszem, kihez...

— A sorsharag vagyok — felelem most már igazán szellemesen.

Ő azt hiszi, szellemes vagyok; én azt hiszem, most jelentőséget adtam önmagamnak. Nem átallok tehát azt sem, hogy mindjárt in medias res ugorjak bele:

— Hány éves ön, kedves költőnő?

— Tizennyolcz vagyok. (*A bőr nem sült le az arczáról.*)

— Tizennyolcz... Szorozza meg kettővel...

— Kikérem magamnak!

— És adjon hozzá hármat. Mert tudja meg, nagysád, én az ön lelkiismerete vagyok. Ezért hívnak sorsharagnak.

— Ön nagy kópé!

— Bizony az vagyok, kedves Erotika nagysád, de ön még nagyobb kópé.

— Hogy érti ezt?

— Egyszerűen úgy, hogy ön abból meg tud élni, hogy a »kék« szóra rimeket keres és talál. Innen támad a sorsharag.

— Ne arczatlankodjék.

— Ön felelősséggel tartozik nekem, a lelkiismeretének! Ön egy szegény, izléstelen nő, aki elhanyagolja a még tán meglevő kis izlését, hogy önmagát ne hanyagolja el. Az Isten szerelmére, miért nem megy varrodába! Ofélia, menj varrodába!

— Uram! Ön megbolondult!

— A sorsharag természeténél fogva bolond! De mondja csak, kedves Erotika kisasszony, hány jó verset irt ön életében?

— Többet a kelletténél.

— Vagyis a saját bevallása szerint egyet. És miről szól az a vers?

— Kéjmámor és fakadó keblem bimbajáról.

— Olyan nagyon férjhez szeretne már menni?

Erotika lesütötte szemét... Majd bevallotta:

— Igen. Szeretnék férjhez menni, hogy átéljem a válás gyönyörűségeit. Hisz ön is tudja, hogy társnőim — a nagy magyar költőnők — többszörösen elvált asszonyok! Ellenben én még egyszer sem vagyok házas. Férjhez akarok tehát menni, hogy nyomban elváljak.

— És azért írja a kéjmámort; hátha valaki beugrik!

— Biztosan beugrik valaki. Nem mindenki oly gonosz és cinikus, mint ön, uram! Vannak még tisztességesen gondolkozó idealisták, akik átérzik és megértik magukban egy nagy költőnő perverz fájdalmait.

— Kicsikém, ha harminczkilencz évig nem tudott idealistát találni a perverz fájdalmihoz, akkor elkészt.

— Tizennyolcz esztendő vagyok. És van már vőlegényem. Holnap fogunk megesküdni egymással.

— Gratulálok.

— Pont négykor lesz az esküvő; pont félötör férjemet a bolondok házába fogom küldeni.

— Ezt megérdemli ő. Ön azonban miért teszi ezt?

— Egy költőnőben hadd duljon a perverz fájdalom.

Hadd legyenek boldogtalan feleség. Mert nézze csak, kedves sorsharag, magának elmondom az okokat.

Elkezdett az ujjain számolni.

— Jegyesélet: egy kötet; egy napos házaselet: egy kötet; válási fájdalmak: egy kötet; utófájdalmak: egy kötet. Ezenkívül külön reklám és az a pár forint, ami egy ilyen férjből mégis csak kinéz. Mit mond ezekhez?

— Mit mondjak? Ehhez csak egy szavam van: kéjmámor!

Erotika melegen megszorította a kezemet és látván, hogy a pinczér nem néz oda, még egy küglófot evett meg nagyon gyorsan. Megérkeztek az ifjak és én távoztam.

Maitre Jacques.

INNEN-ONNAN.

Ő Berámázott revolvergolyók. Az osztrák Reichsrath padlójába négy revolvergolyó furódott pár héttel ezelőtt s a Reichsrath elnöke ezüstgyűrűkkel ráházátta körül ezeket a nyomokat. A revolvergolyókat Nyegus röpitette a padlóba, Nyegus, a közönséges munkás, akit csütörtök éjjel ítéltek hét esztendei börtönre. A revolvergolyóknak berámázását ez a hét évi börtön teszi érdekessé. Az ember azt hihette volna, hogy a golyók nyomát eltüntetik, kitorlik a padozatból, hogy pár év múlva semmi se emlékeztesse az embereket a merényletre. Kigyalulják a deszkákból, hogy az utókor ne mondhasa: a Reichsrathban valamikor merényletet követtek el a kormány ellen s ezek a golyók a merénylet nyomai. Mert mi hivalkodni való van abban, hogy a padozatban olyan revolvergolyók rozsdásodnak, miket egy közönséges munkás röpitett oda? Ilyen kultuszt mostanáig csak fejedelmek revolvergolyói körül fejtettek ki. Császárok hiúságát legyezték azzal, hogy emléktáblákkal örökítették minden pontot, amelybe belesütötték fegyverüket. Mire való ezt a fetisimádást kiterjeszteni olyan fegyvernemokra is, amelyek munkásoktól erednek? Hogy a merénylet ne menjen feledésbe? Az osztrák Reichsrathban elég gyakoriak a merényletek, s ha az elnökség a revolvergolyókon kívül berámáztatná minden ökölcspás nyomát, mely a Reichsrath képviselőitől való, a Reichsrath butorzata csupa ezüstkarika lenne. Értjük, értjük: disztिंगválni kellett, s valahogyan fel kellett tüntetni, hogy a golyónyomok az egyetlenek, a melyek *nem* reichsrathi: képviselők kezennyomat dicsérik.

* * *

> Vétkes volt-e Julia? Egy asztaltársaság, amely, úgy látszik, már befejezte a téli harisnyák beszerzését és a diszelnők jól sikerült arczképe leleplezési ünnepének az előkészületeit, most irodalmi és vita-délutánt rendez. És délután pont négy órakor, az előzetes világposta és haragszomrád után ez lesz a vita tárgya: »Vajjon vétkes volt-e Szendrey Julia, hogy másodszer is férjhez ment?« — Valóban, így koporsón még sohasem találták a szeg fejét. Égetőbb, fontosabb és súlyosabb kérdései ma az irodalom iránt érdeklődő társasköröknek igazán nincsenek, csak éppen pont ez az egy. Ez az, ami most a legjobban a körünkre égett. Az Akadémiának a Kóczán-pályázatán önként bevallott szépirodalmi csődje, a holnapra szaladt, de már tegnap letorpant szertelenségek be nem vallott csődje, azután az a nagy és nemes viaskodás, ami most a megújuló magyar irodalomban folyik, — mindezek nem érdeklik az asztaltársaságokat. Amikről szatirát írni ugyan nem érdemes, mert könnyű dolog, de amelyek valamelyest mégis

csak — kifejezői volnának a közvéleménynek is. De ezer szerencse, hogy az asztaltársaságok még mindig csak ezeknél az irodalomtörténeti sédáknál tartanak, mert így több idejük marad az elnök arczképe leleplezési ünnepélyének az előkészítésére. Ami igazi feladata egy vérbeli asztaltársaságnak.

* * *

> **Dreadnought-retorika.** A hadviselést igazán nem érheti az a vád, hogy konzervatív akkor is, amikor a legmodernebb technika vívmányait kell felhasználnia akár a hadgyakorlatokon, akár a diplomáciában. Mert hogy hadviselés — a tripoliszi kabarét leszámítva — ez idő szerint nincsen többé sehol másutt, csak a béke érdekében való fegyverkezésben és a diplomácia czukrosmandulára emlékeztető ide-oda való tárgyalásaiban, arról felesleges volna tovább szátyárolni a szót. A hadviselés e legújabb nemének klasszikus példája a technikafejlesztés terén az, hogy a német kancellár is, meg az angol külügyi államtitkár is megtalálták a parlamenti megnyilatkozásnak a Dreadnought-formáját. Dreadnought mikszáthi kaszavásárló magyarságra fordítva annyit jelent, hogy: »Ne félj Mátyás!« Még akkor se félj, ha már visz a macska. És ez a nefélmátyásság volt a karaktere a mult héten Bethmann-Hollweg beszédének is, ezen a héten sir Edward Grey beszédének is. A kancellár napnál világosabban bebizonyította, hogy Németország de még csak egy zabszemnyit sem ijedt meg Angliától Marokkó miatt és csupán csak a német radir-gummi-ipar jobb felvirágoztatása érdekében elégedett meg a Marokkó helyett neki juttatott Kongó-részszel. Félelemről tehát német részről szó sem lehetett. Amire azután természetesen megszólalt az angol Dreadnought is és Grey lord még a napnál is világosabban — mert hiszen a napon is vannak foltok — sziderikus nyugalommal magyarázta meg, hogy Anglia egy pillanatig sem félt Marokkó miatt Németországtól. Mert Anglia teljes bátorsággal kikapartatta Franciaországgal a marokkói parázsból a Földközi-tenger újabb szénállomásainak a gesztenyéjét. Anglia sem félt. Egyik sem félt. Ne félj Mátyás! De azért építsd az aczélból való Dreadnoughtokat is tovább, mert részben ha az Isten akarja, még a fegyveres béke is elsülhet, részben pedig a Dreadnoughtok árát a népek fizetik meg.

* * *

24 **A szultán kincsei.** A sárga topázok, zöld türkiszek és vitziszta gyémántok, amiknek egymásba villanó tüzenél Abdul Hamid melegedett, most szétszóródtak a világban. A három káprázatos pompája, a csattok, övek, füzérek és karkötők, amiket csak egy férfi látott fehér asszonyi testen villogni, kíváncsi, éhes szemek elé, piacra kerültek. A nehéz és neszfogó szőnyegek homályos zugaiban szövődött misztikus szerelem, a császár szerelme odajutott az árverezőkalapács alá. És ott vége minden illúzióknak. Az álmok, legendák napfényben elvesznek. Csak a drágakövek mélyén lobogó tüzekben villózik halvány visszfénye a szerelmes keleti regének, amely szultánokról és nagyszakállu igazhitűről szól. És ezek a színes kövek most, ha szétgurulnak a világ négy tája felé s Párisban, Londonban, Newyorkban, vagy Budapesten újra felragyognak egy, fehér asszonyi csuklón, talán a bölcsek kövévé válnak, amiktől ez az elfáradt, kopott és színevesztett európai szerelem új életre ébred. Asszonyok, akiknek nyakán ott fog pompázni a szultának gyémántcollierje, megbabonázva, másképp fognak szerelmes csókot váltani, úgy, ahogy a hurik csókolják most néhai való jó öreg Mohammed szakállát. Mert a szerelem nem hal meg, csak elrejtőzik aranyba és tüzet szóró gyémántokba, mint a keleti mesék szelleme a bűvös palaczkba. De ha egy nap valaki széttöri a börtönfalat, — kezdődik az ezeregyéj meséje.

Ö **Smuczsig sikkasztók.** Huszonkét évesek és máris harmincezer koronát sikkasztottak. Huszonkét évesek, sikkasztottak s még a mások pénzével is smuczsigoskodtak. Harmincezer idegen korona volt a zsebükben s a négyük vacsoraszámlája nem volt több, mint huszonnégy korona. Pedig két leány is ült az asztaluknál. Két szegény, kopottruhás, vánnyadt munkásleány. Harmincezer koronájuk volt és mégis két szegény, igénytelen leányt vittek magukkal. Itt is takarékoskodtak. És a sofförnek is csak két korona borraivalót adtak. Huszonkét évesek voltak és azt mondták, hogy nyolczvan korona fizetésből nem tudtak megélni. Most harmincezer koronájuk volt s mégis úgy éltek, mintha a nyolczvan koronás fizetésből kellett volna élniök. Milyen különös, hogy a szegénység beleeszi magát az emberek egyéniségébe s ottmarad még akkor is, amikor az emberek már nem szegények. Ez ama bizonyos handléknak a tragikumja, akik azt mondják, hogy ők Rothschild pénzével még gazdagabbak lennének, mint Rothschild, mert ők a Rothschildoskodáson kívül még handléskodnának is.

* * *

24 **Előkelő idegenek.** A Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtárába iparkodott e héten két előkelő idegen. Természetesen hiába iparkodtak, mert nálunk mindenhol könnyebb bejutni, mint a muzeumi könyvtárakba, ha nincs az odakivánczónak bélyeges kérvénye, erkölcsi és újraoltási bizonyítványa, vagy legalább is igazgatói engedélye. De a két előkelő idegen mindezzel nem törődött. Szó nélkül iparkodtak befelé, míg eléjük nem állott a könyvtáros, egy egyetemi tanár: »Mit parancsolnak?« kérdezte udvariasan. Az urak végignézték, továbbmentek. »Pardon, — folytatta szerényen a könyvtáros — oda csak igazgatói engedélylyel lehet belépni.« — »Nekem lehet anélkül is« — felelte gőgösen az egyik gróf, mert hogy gróf volt, azt most már a könyvtáros is megsejtette. S mikor a könyvtáros tiltakozására az előkelő idegen lenézőleg csak annyit kérdezett: »Hogy hívják magát?« annyit mondott: »Tessék megkérdezni a szolgától.« A gróf megkérdezte s aztán újra hozzáfordult: Doktoch Melich János? — Az vagyok — és ön? Gchóf Széchenyi László — hangzott a büszke válasz. És csodálatos, a könyvtáros még mindig nem szaladt kinyitni előttük az ajtót. Ellenkezőleg. Az igazgatóhoz utasította őket, ahol a gchóf uch igen kikelt a könyvtáros ellen, aki őt, az előkelő idegent nem respektálva, ragaszkodni mert a könyvtári szabályzathoz. S kijövet is még pattogva mondta: Jól megmondtam annak a... — és diadalmasan távozott. Mert hát hogy is történhetik meg ilyesmi övele, Széchenyi László gróffal? Hiszen a Nemzeti Múzeum könyvtárosának még az inkognitó alatt is föl kellett volna ismernie őt. Nicht wahr? El kellene csapni azt a könyvtárost.

SZINHÁZ.

Sumurun.

(A Vigszínház bemutatója.)

A *Vigszínház* kitünő előadása alatt egy gondolat járt az eszemben. Az, hogy egyszer félóra hosszat beszéltem egy süketnémával. Vagyis nem én beszéltem, de ő beszélt, magyarázott, előadott, az arczizmaival és a kifinomodott kezével, csodálatosan és kellemesen mesélt, mint egy causeur. Olykor közbeszóltam. Nem a szájjammal, hanem a kezemmel, a bárdolatlan és otromba gesztusommal, amelyet a mindennapi életben szavakkal helyettesítek. A süketnéma mosolygott. Láthatóan igen fölényesen, sajnált, hogy csak dadogni tudok a gesztusok nyelvén s távol van tőlem, más eszközök birtokában elkorcsosult bennem az ősi és nagyon emberi

jelbeszéd. A *Vigszínház* színészei egész este csak gesztusokkal beszéltek. Szerettem volna idehozni az én süketnéma emberemet és még vagy száz társát, hogy megbámulják a pantomimikát, lássák a beszélő emberek fölényét, akik négy óráig ágálnak, egy árva szó nélkül megrémitik, indulatba hozzák, mulattatják a nézőteret. Egy keleti mesét interpretálnak. *Csartos* a pupos tragédiáját alakította, aki szerelmes egy tánczosnőbe s a fátyolával megfojtja magát. Négy képen át tetszhalott. Mégis minden idegével és izmával játszik. *Fenyvesi* a sejk, a hárem ura, a megcsalt szerelmes. *Mészáros* Giza egy meztelenhasú tánczosnő, a kelet minden tüzességével és erotikájával. Két emberhalál esik miatta. *Vendrey* a kövér eunuch szerepében csupa harsogó kórikum, *Tanay*, a szövetkereskedő, csupa bánat és romantika, *Hegedűsné* csupa-csupa báj. *Varsányi* Irén játékáról jó lenne egy tanulmányt írni. Tud szenvedni, külön a szájával, a kezével, a nézésével és a gesztusai, a széttöredezett mozdulatai könyeznek és zokognak.

Legyen minden elismerés az övék és a *Vigszínházé*, de engedjék bevallanom, hogy a süketnéma játék engem igen kevésbé érdekelt, nem bilincsel le, sok helyütt egyenesen untatott. A kritikus, míg az első sorban az öregurak mohón látcsövezték a szinpad meztelenségét, kísérletezett magával. Nem olvasta el a *Magyar Szinpad*-ot s rájött, hogy a néma-játékot szó nélkül nem lehet megérteni. Ez pedig nagy hiba. *Freksa* Frigyes ravasz, banális szindarabot irt, ezeregyéji hangulatot, tőrrel, vérrel, halott-rablással, a mese minden bája és egyszerűsége nélkül s a képei hosszadalmasak és konfuzusak, egyáltalában nem tudják kiaknázni a pantomimika kínálkozó helyzetzeit. *Reinhardt* és a magyar rendező, *Szerémi* rengeteg energiát pazaroltak a darabra. Primitív asszír képek után festői csoportokat varázsoltak a szinpadra. Felröszsázott zártzárak között (a burzsoák nagy mulatságára) a nézőtérén át haladtak a színészek. Dekoratív pöttyök tarkították a szinpadot, ezerszinű selymek és ezerszinű gesztusok, a melyek egy estére elváltak a szótól s külön, a maguk szépségükben, önállóan lebegtek. A modern színjátszás és a rendezés nagy teret biztosít nekik. Ez a szétválás érdekes bizonyíték az új színjátszás céljait és a nézők izlését illetőleg. De a német költő fantáziája száznál is inkább valamely nagynémet városba bűvöl, inkább egy szecsessziós palotába, egy berlini télikertbe, mint a kedves, gazdag keletre. Egy pillanatig se tudott megragadni. Állandóan más dolgokra gondoltam. Nyáron az angol parkban láttam egy egyiptomi fazekast, aki a nedves agyagból egy pillanat alatt tekervényes ibrikeket és korsókat szakajtott, oly könnyen, mint a szakácsné a tésztaból a pogácsát. Láttam aztán egy szikár arabot fehér burnuszban. A Pester Lloyd stilapját olvastam. Sokáig bámultam a kehes tevéit is, amely tüdőcsucshurutot kapott a hüvös, budapesti nyártól. Ezek igazán keleti motívumok voltak. Két orfeumi produkció között pedig egy egyiptomi leány ült a ligeti fák alá, aczélkék selyemruhában, lábait közönyösen keresztbe téve, egy rossz hölgyzigarettát szorongatva apró gyöngyfogai között. A szeme, akár a ruhája, aczélkék. Csupa csengetyű és gyűrű volt. A haja, fekete, érdes, de nem szép, afféle pesztonka-haj. Valahányszor azonban egy huszfillérest hajítottam a tárczájába, az öt ujját a homlokához érintette, amely az egyiptomiaknál bókot, talán csókot jelent. Mellei, kis kreol mellei, ezek a drágalátos afrikai gyümölcsök mereven és meztelenül bujtak ki a selyemből. Ebben a furcsa, nem egészen tiszta lányban élt a kelet minden kincse, éreztem, s kimondhatatlan, sejtelmes mesemotívumok csendültek mögötte. A tánczosnő, a kis ócska, aki azelőtt talán pinczerleány, talán varróleány volt, nekem többet mondott keletről, meséről, költészetről, mint a drága *Freksa* Frigyes, az erőlködő költő és *Hollaender*, a cukros zeneszerző.

K. D.

ZENE.

A római hangverseny. Rómában magyar zeneszerzők műveiből reprezentatív hangversenyt rendeznek, a melyen a budapesti Operaház két művésznőjének énekszámokat kellett volna előadni. A művésznőket azonban az Operaház igazgatósága nem szabadságolta. Pont. Ez az a nagy eset, amely hetek óta foglalkoztatja a magyar sajtót és a közönséget. Nyilatkozatok, levelek, facsimilék és intervjúk jelennek meg a kérdéstről, jóllehet az eldöntés egyáltalán nem ütközik nehézségekbe. A tényállás a következő: a budapesti Operaház, — amint Hubay Jenő, a római hangverseny dirigense egy tavaszi vasárnap reggelén a Pester Lloydban kifejtette — enyhén szólva, temetője minden művészi alkotásnak. A fejetlenség teljes benne és senki sincs a helyén. Az igazgató nem tud igazgatni, a titkár nem tud titkolni, a sülyesztő nem tud sülyesztetni. Az énekesnők nem tudnak énekelni. Csak ketten tudnak. Ha ők nem lennének... És Hubay Jenő éppen őket akarja levinni a szegén derekán Rómába. Nem nyilvánvaló a rosszakarat, amely a színház romlására tör? Nem kötelessége az igazgatónak, hogy megvalósulása elé gátat emeljen? Hubay Jenő azonban azzal érvel, hogy az áldozatot a magyar művészet követeli. Éppen ebben téved. Mindnyájan tudjuk, hogy — fájdalom — magyar opera nincs. A két énekesnő csak ártana a magyar zenei kultúrának, ha a római közönség tudomására hozná azt a zenét, amely szinte nemzeti érdek, hogy e haza határain belül és örökre titok maradjon. A vendégszereplésre vonatkozó engedelem megtagadása tehát indokolatlannak nem mondható. Mégis, a szegény olvasónak cikkek zuhatagát kellett elszenvedni Hubay Jenő és Mészáros Imre személyes afférjának alkalmából. Hasábokat... Mialatt Tripoliszban százsámra hullanak az emberek.

Művészet.

Kernstock Károly.

Abban az előkelő és hatalmas gesztusban, amelyvel Kernstock Károly a maga művészi egyéniségét a magyar közönség érdeklődése elé bocsátotta, egy dolog villant meg biztos, jogos öntudattal, egy érdem, egy érték, amelylyel kevesen dicsekedhetnek s amelyet Kernstock Károly teljes büszkeséggel hangoztathat önmagáról: ime egy ember, aki mindig beváltotta azt, amit ígért. Most végig lehet nézni a pályáján, a fejlődése, élete folyása minden mozzanatán s az egészben nem található olyan ígérést, amely betöltetlenül maradt volna. Pedig sokat ígért és nagy dolgokat, új eredményeket és új hozzájárásokat és mindent megtalált, mindenhez eljutott. Szilárdan, férfiasan, következetes és lelkesedő munkával, nem ingadozva, nem tépelődve, nem hátrálva soha, mint egy győzelemért lihegő, pompásan erős hadvezér haladt előre mindig újabb és mindig magasabb magaslatok felé és sohasem hiába. Minden célra, minden csucsra, amelyre rávetette a szemét, ki is tüzte a lógóját. Valamikor a nap-sütés naturalizmusát tartotta nagynak és elérendőnek, és elérte; azután a társadalmi forradalom eszméinek propagálásában vélte megtalálni az ideálját, és megtalálta, s végre, amikor azzal is leszámolt és ezzel is megbirkózott, egészen új, egészen friss, a forrás legmélyéről merítő művészi intencziók szabad harcosává szegődött, s most ezeket is diadalmi menetben mutatja meg a világnak. Mindent megcsinált, amit akart; mindenben első lett, amihez hozzáfogott s mindig teljesen elért eredményekre támaszkodva fordult

ujabb elérendők felé. Ez a férfiaság, ez a mindennél hatalmasabb erő csendül ki a legélesebben művészi arczképének harmónikus egységéből s ez az erő igazolja és szentesíti azt a vezéri pálczát, amelyet a köztudat a magyar művészet legfiatalabb törekvéseivel szemben a kezébe adott. Ő tett legtöbbet ezért a művészetért, mert ő volt az, aki nemcsak elvekkel, hanem tényekkel és pedig eredményes tényekkel igazolta a maga igazát, ő volt az, aki nemcsak keresett, hanem talált is. Az ő művészetében nincsen semmi kétértelműség, nincsen semmi nehéz és érthetetlen, egészen tisztán megmondja, hogy mit akar és azt csinálja, amit akar.

Hogy mit fog akarni ezentúl és következőképpen mit fog megcsinálni ezentúl, azt ebben a pillanatban senki nem tudhatja. Fiatal és erős, és lehet, hogy a fiatalsága még az ereje megint egészen új vizekre sodorják s olyan partokhoz ér, amelyekről mi most álmunkban sem álmodunk. De annyi bizonyos, hogy az eredmény, amelyhez legujabban, művésze legfiatalabb étappejában jutott el, fejlődésének legmagasabb foka. Az élete rajza egy folytonosan emelkedő vonal, amelyben soha nem volt hanyatlás s amely a mi véleményünk szerint manapság olyan magaslatra jutott, amely a művészet általunk ismert céljainak csúcát jelenti. Élete minden korszakában nagyot és kiváló produkált, de legutóbb a legnagyobbat. Azzal az üvegablakkal, amely kiállításának legfőbb ékessége, egy olyan befejezéshez jutott, amelyik nemcsak a magyar művészet egyik legkitünőbb alkotását jelenti, hanem megmagyarázza az egész élete folyását, az élete munkáját s meggyőz arról, hogy itt egy következetesen és öntudatosan végigjárt utról van szó, amelynek célpontja és fényes eredménye ez az ablak. Ez a pompás dekoratív egység, ez a ritmikus, zengő csoport, ez az arisztokratikus és artisztikus alkotás, amelynek minden foltja, minden vonala, minden porcikája tiszta és magasrangu művészetet lehel. Ezért az alkotásért érdemes volt végigharcolni azt a harcot, amelynek többi értékei mintha egyesültek volna valamennyien ebben az egyben. S éppen ezért ez az ablak nemcsak befejezés, hanem kezdet is, Kernstock Károly művészetének igazi kezdete. Amit idáig ennek a művészetnek az érdekében alkotott, az mögötte maradt s attól bucsuzott el ezen a kiállításon, hogy ezután még mi fog történni, azt mi nem mondhatjuk meg s talán még ő sem, de azt biztosan tudjuk, hogy ez után az alkotás után minden további munkája csak újabb örömet, újabb ajándékot jelenthet.

Jean Preux.

Hat magyar festő. Hat magyar festő hat magyar képet fog kiadni évenként, a saját képeiket, olyanokat, amelyeknek artisztikus értékét teljes határozottsággal biztosítja a hat magyar festő neve. A hat magyar festő neve: *Berényi Róbert, Czobor Béla, Fényes Adolf, Kernstock Károly, Pór Bertalan és Rippl-Rónai József.* s nagyon szeretnők hinni, hogy ezeknek a festőknek a képei sok-sok példányban fogják bejárni az országot, megülnek a magyar közönség szívében és bizonyosságot tesznek arról, hogy a magyar közönség meg tudja becsülni a magyar művészetet, hogy a magyar közönség immáron van annyira intelligens, hogy a hat magyar festő képeivel örömet tudjon szerezni önönmagának. Mert erről van itten tulajdonképpen szó: a magyar közönségről és nem a művészekről első sorban. Gyönyörűség nélkül, élvezet nélkül nem lehet el semmiféle ember, de a mód és a nivó, amelyen és amelyből a maga gyönyörűségét, a maga élvezetét megválogatja, a kulturképesség, a lelki nagykorúság mértéke. Élvezetért kiadott pénzek a lelki standard legjellegzetesebb jelzői, s amilyen csufosak és szomorúak ezek a pénzek akkor, amikor apró, szellemtelen semmikért fecsérlődnek el, éppen úgy megvan a maguk jelentősége, ha a művészet dolgait kéri érték cserébe. Németország bizonyára nagy ország, kulturország, de azt a lelki előkelőséget,

amelyre immáron feljutott, semmi sem jelzi inkább, mint hogy száz ember évenként százakat fizet azért, hogy néhány jól megtervezett könyvhöz jusson. Hat magyar művész most alkalmat nyújt a magyar közönségnek ahhoz, hogy tanúságot tegyen az intelligenciájáról. Ők a segítségére sietnek azzal, ami bennük megfizethetetlen: a művészetükkel. Ujból reméljük, hogy a magyar közönség ezt a segítséget meg fogja tudni becsülni. -

A római díjak. Apró veszekedések, kicsi tülekedés között úgy hat reánk a magyar művészet római diadalának hire, mint a küzdőre a messzi távolból jövő bátorító kiáltás. Mi itt benn élünk a magyar művészeti kultúra groteszk és kódos forgatagában, küzdünk a nagyságok mellett, küzdünk a képzelt nagyságok ellen s néha-néha, mikor már egészen a fejünkbe szállt a küzdelem heve, azt sem tudjuk, hogy vajjon méltó-e a harcz, amelyet folytatunk s van-e benne értelem. Néha talán kételkedünk a saját jelszavainkban, mert nagyon is közel állunk azokhoz, akikre a jelszavak vonatkoznak, s néha félünk, hogy talán rövidlátóvá tett a szinpátia. És éppen azért nagyon jól esik, amikor azok, akik messziről s az idegen szem objektivitásával nézik a dolgainkat, meghódolnak előttük s elismerik, hogy jó harcot harczoltunk, mert azok, akikért a harcot felvettük, az ő hidegen mérő szemükben is nagy kulturális értéket képviselnek. A római kiállítás bírái előtt *Szinyei-Merse Pál, Székely Andor, Vadász Miklós és Beck Ö. Fülöp* bizonyultak ilyen értékeknek s ennek annál is jobban örülünk, mert mindig meg voltunk győződve ezekről az értékekről s mert azoknak megkoszoruzásában a modern művészet barátainak diadalát látjuk. Idehaza kissé furcsa a világ és a kitüntetés nem jelenti mindig a kitünőt. De a négy magyar művész külföldi elismerése egészen biztos, pártatlan megállapítása a modern magyar művészet előkelőségének s annak, hogy ezek az általunk régen ismert, régen szeretett nagyok ennek a művészetnek első-rangu munkásai. Ennek a művészetnek a nevében ezért a munkáért köszönjük a négy magyar művésznek ezt a kitüntetést.

IRODALOM.

A Pál-utczai fiuk.

(*Molnár Ferencz* könyve, *Vadász Miklós* rajzaival. A Franklin-Társulat új kiadása.)

Egy a szíven keresztül látó, közvetlenül és melegen beszélő ember szomorú, színes mesét irt a pesti gyerekekről s egy másik, testvéri érzésekben gazdag, finoman rajzoló ember most képeket csinált hozzá. Nem volt könnyű dolog sem az írás, sem a rajzolás, mindkettőhöz a tehetségen és a művészet technikáján felül volt szükség még valamire, ami élővé és érzővé teszi a szavakat és a vonalakat, valamire, amit nem lehet megtanulni és nem lehet utánozni, ami velünk kell hogy szülessék s a mienk legyen egyszer és mindenkorra. S éppen azért nagyon szerencsés és nagyon összeillő *Molnár Ferencz* és *Vadász Miklós* összetalálkozása, mert mindkettőjükben megvan az a valami: a szeretet, amelyen keresztül szépnek, kedvesnek, meghatóan poétikusnak látják a pesti gyereket. *Molnár Ferencz* látta meg valamikor azt a poézist, amely az üres groundokon játszó pesti kisfiuk életét bearanyozza, a szeretetnek s a szív melegségének sok ellágyító példáját, s ahogy ezeket a példákat és ezeket a gyerekeket megírta, azt csak olyasvalaki ültethette át a vonalak nyelvére, aki ugyanolyan, aki ugyanolyan naivsággal és ugyanolyan raffinement-nal nézi az életet, mint ő. S azokban a rajzokban, amelyeket most *Vadász Miklós* »A Pál-utczai fiukhoz« készítet, egészen

bizonyossá vált, hogy Vadász Miklós ilyen. Nagyvárosi ember, aki a gyermek szerető és bámuló szemével nézi azt a világot, amelyben él, aki ki tudja érezni azt a sok szépséget, amely a bérkaszárnnyak apró zugaiban, palotaszörnyetegek közé temetve él, aki teljesen meg tudja érteni az író, amikor ezekről a szépségekről beszél s aki annyira; olyan biztosan és előkelően művészember, hogy minden nehézség nélkül, a céljának teljes tudatában tud kifejezést adni annak, amit megérezett és megértett.

Finomvonalu, törékeny illusztrációk keletkeztek ilyenképpen, olyanok, amelyekben teljesen benne van az író lelke és a művész lelke is. Ez a kettősség »A Pál-utczai fiuk« legújabb kiadásának legnagyobb érdekessége s ennek a kettősségnek az egysége a legnagyobb értéke. Vadász Miklós rajzai teljesen hozzásimulnak Molnár Ferencz naivul bánatos meséjéhez, mert hiszen szöveg és kép egyaránt egyazon érzés szülőttei. A rajzok épp olyan naivak, épp olyan gra-ciózusak s épp olyan éliesen, biztosan jellemzők, mint maga a mese. S művészet dolgában se adja egyik sem alább, mint a másik. Ha Molnár Ferencz felfedezte a gyárkémények tövében, kőszénfüstben kihajtó virágok költészetét, Vadász Miklós megtalálta ugyanazoknak bájos artisztikumát. S még abban is rokon maradt a költővel, akihez társul szegődött, hogy az eszközök megválasztásában is éppen olyan nobilis maradt, ha Molnár Ferencz a diákmese egyszerű hangján férközött hozzá a szívünkhöz, Vadász Miklós sem keresett több és hatalmasabb eszközt, ő is megmaradt a naivság és egyszerűség szélső határán és kevés vonallal, minden felesleges pózt mellőzve, meséli el nekünk a diák-história rajzra fordított mását. Az artisztikus finomságokon felül, amelyek az ő gyengéd, szubtilis művészetéből folynak, az érzések igazságával és őszinteségével akar hatni, s mindenki, aki végiglapozza a rajzait, meg lesz róla győződve, hogy soha véletlenül sem tévedt rá a keze hamis hangokra. Pedig az ő munkája még nehezebb volt egy fokkal, mint az íróé. Mert ennek a könyvnek az első megjelenése óta hosszú idő mult el s most mindnyájunknak, akik elolvastuk, — és ki nem olvasta el? — a szívünkbe vésődtek Molnár Ferencz kedves kis hősei. Ezek a kis emberek már régen éltek, megelevenedtek a lelkünkben s jaj lett volna annak a piktornak, aki másnak, idegennek mutatta volna őket. Vadász Miklós ezen a nehézségen győzedelmeskedett a legfölynyesebben, annyira átértette a mese poézisét, hogy a rajzai teljesen megfelelnek az olvasó hangulatának. Ugy rajzolta meg Molnár Ferencz hőseit, ahogy a lelkünkben élő képek szerint megrajzolni kellett. Végiglapozzuk a rajzait s ha letettük a könyvet és kimegyünk az utcára, egyenkint feltűnedeznek előttünk a Pál-utczai fiuk úgy, ahogy Molnár Ferencz megírta és Vadász Miklós megrajzolta őket. Az elegáns Csele, a komoly Boka és a szegény szöke kis Nemecek, a gitt-egylet tagjai és a többi virágok mind: a muskátlik, rózsák és tulipánok, amelyekét két ihletett művész alkotásán vettünk észre a te kertedben, füstös, lár-más, dolgozó, szépséges Budapest.

Pálmay.

Pálmay Ilka kiadta egy vaskos kötetben a memoárjait. Régen, régen vártuk ezt az izgatón érdekes, érdekesen pikáns zamatu könyvet, vágyódtunk utána és szeretnénk volna olvasni már akkor is, amikor még meg sem írták. Pálmay Ilka azok közé tartozik, akikről az ember elsőhajtja: »Istenem, ha egyszer megírná az élettörténetét...!« Aki a közönséget úgy ismeri, mint Pálmay Ilka, az megérezte ezt az elnyomott megjegyzést, azokat a toladó pillantásokat, amelyek az élete szép és hervatag emlékei közé akarnak furakodni, kandi kezekkel megbolygatni azokat a rózsákat, amelyek az útjára hullottak, megzörrenteni a koszoruk szalagját: hogy is esett, hogy is volt,

miért történt? Aki a közönséget úgy ismeri, mint Pálmay Ilka, az tudta előre, hogy ezzel a könyvvel nagy, osztatlan és világ-rajzóló sikere lesz és épp úgy fogják törni magukat az emberek utána, mint ahogy törték magukat, hogy az első sorokból tapsoljanak az összehasonlíthatatlan Nitouchenak, vagy — hogy ne is menjünk olyan messzire — a csudálatos és páratlan madame Butterfly-nek. Mert például a halhatatlan emlékü Spinoza Baruchnak ugyan a világtörténelemben kétségtelenül nagyobb szerepe volt, de azért mégis a Pálmay Ilka életrajza az érdekesebb. »Ha egyszer elkezdene beszélni« — gondoltuk mindig és most, ime, az egész életét elbeszéli.

Ah, micsoda élet is ez! Mennyi szín, mennyi ragyogás, mennyi történés, mennyi siker, mennyi hódítás, mennyi szerelem, ő, mennyi roskadozóan sok emlék. Ez az élet, amelyet, mint valami keleti szöveget, át- meg átszó ezer legenda aranyos szála, a karriér, amelynek nem látni be a végét, a delelőjét, amelyről csak olyan fogalmak vannak az embernek, hogy kábítóan nagyszerű, amelyből csak egyes étappeokra emlékszik az ember. Bécs, Nebántsvirág, a király hódolata, egy főherczeg szerelme, London, kétszáz diadalmas este, a walesi Beresford lordnál, Amerika és Budapest, pénz, vagyon, diadalt a világon keresztül és nagyszerű szerelmek... Mint valami színes mese, mint egy szép operett, amelyben az első felvonásban kis színésznőcske még valahol Kolozsvárott, a másodikban már Európa ünneplő, a harmadikban pedig a nagy művésznő, aki egy csomó diadalt, a világ meghódítását már maga mögött hagyta, de akinek a művészete friss és fiatal maradt és aki maga is a szép, a karcsu, az összehasonlíthatatlanul kedves, az örökké fiatal Pálmay Ilka. A magyar Ninon de Lenclos.

Ennek a nagyszerű és boldogságosan változatos életnek a fénye ragyog ki Pálmay Ilka memoárjainak minden egyes lapjáról. A fiatalabbaknak, akik alig-alig látták a nagy diadalo-kat, akik csak arra a Pálmay Ilkára emlékeznek, aki már nagy volt, amikor látták, már »a Pálmay« volt, olyan ez a könyv, mint egy érdekes regény, mint egy történeti tanulmány, mint a hűséges tükre egy színpadi nagyság karriérének. Az öregebbeknek, akik még eldöntötték a sikereket a tapsolá-sukkal, akik szerelmesek voltak belé és megvárták tizenegykor a hátsó kijáró előtt és kifogták a kocsiból a lovakat és megcsodálták a Stefánia-uton, amikor az Orczy Elek szürkéit hajtotta és irigyek voltak az elegáns Cziráky Jánosra, akik előtt lett nagygyá Pálmay Ilka, azoknak olyan a könyve, mint egy édes emlék, mintha egy halk, szordinós hegedűn újra eljátszaná nekik valaki a régi operettek el nem hervadt kerin-gőit. A kolozsvári színészevekről való visszaemlékezéseknek egyenesen történeti érdekességük van, ami azután van, az meg azért érdekes, mert Pálmay Ilkáról szól. És milyen kedves, ahogyan beszél és ahogyan — vall, mert hiszen a nőknél a visszaemlékezés mindig vallomás és a közönséget a vallomás érdekli a legjobban. »Főntartással vallok« — mondja Pálmay Ilka és valóban senki sem panaszkodhatik az indiszkrécziója miatt. Sokszor szinte sajnáljuk, hogy ilyen diszkrét maradt. Vagy különben: neki van igaza; a szerelemről amit el lehet mondani, nem érdekes, ami pedig érdekes, azt nem lehet el-mondani... Hálásnak kell lenni ezért a könyvért Pálmay Ilkának, hogy még egy élvezetes estét szerzett nekünk.

(dé.)

A »Vándormadár« az Akadémián. A Péczely-pályázaton; amelyen automatikusan vesz részt minden nyomtatásban meg-jelent magyar regény, Lovik Károly »Vándormadár«-nak ítél-ték oda a díjat. Az Akadémia végre egyszer — bizonyára véletlenül — úgy járt el, ahogy kötelessége lenne az ország első irodalmi társulatának mindenkor cselekedni: igazi érté-kek és talentumok kitüntetésére fordítani azt a jelentékeny összeget, amely fölött rendelkezik. Sajnos, az akadémiai pá-lyázatok értéke az utóbbi években már annyira alászállott, hogy csak a legritkább esetben érdemlik meg a velük való fog-

lalkozást. Czéhbeliek, vagy egészen jelentéktelen önképzőköri szárnypórbálgatások ismeretlen szerzői szoktak kibubózní a legfurcsább pályázatok jeligés levélkéiből. Igazi tehetség előtt a dunaparti palota kapui zárva vannak. Kétszeres azért az örömrünk, hogy most Lovik Károly talentuma előtt még a mulat halhatatlanító czopfos urak is kénytelenek voltak megemelni a kalapjukat. Lovik Károlynak ez a »pályakoszorú« nem jelent semmit, még csak nem is árt neki. Van olyan erős és nagy fajsúlyú író, hogy baj nélkül elbirja. Az ő kiváló értékeivel már régen tisztában volt Magyarországon mindenki, aki könyvet olvas a Péczely-díj legfeljebb egy makacs, strucczpolitikát üző ellenség behódolásával szaporította tisztelői seregét. Nekünk pedig kedves alkalmul szolgál arra, hogy ismét foglalozzunk vele és újra elmondjuk róla, hogy mennyire nagyra tartjuk és szeretjük az ő finom, elegáns és művészi írásait, amikben mindig ott tükröződik az egész ember és kiváló poéta.

Kámeák. A mult — mint Michelangelo szobra a márványtömbben — ott él a régi házak mohos köveiben, beomlott kutakban, pusztuló kertekben, csak művész kell hozzá, aki meglássa és megmutassa. A Campanile órája a háromszáz év előtti delet mutatja s az apró piazzákon, a komor loggiák homályán ma is végigsuhan olykor Cellini árnyéka. A Colosseum tört iveri alatt még kísért a véres, színes káprázat s magányos utak mentén, ódon templomok szentélyében a csodák aranyos fényét nem fakította ki az idő. A mult emlékei mesét és muzsikát lehelnek, mint a Memnon-szobrok, ha ferdére hanyatlanak a lebukó nap sugarai. Ruskin megértette Velence köveinek a beszédét, Gobineau rányitotta az ajtót a renaissance angyali szobrászára, mikor az hálóköntösben, a lámpát fejére téve, illesztette vésőjét a márvány szemcsés lapjára és D'Annunzio is sikerrel udvarolt a szép dogressának. Mert a mult él, — különösen délen, ahol ragyogóbb színeket csillantat meg a fantázia napsugara a palazzók kiugró tornyain. — és csak alszik Firenze utczáin, a Posilipo-fölött kigyuló alkonyatban, a Prato bokrai és fehér szobrai között. Pihegését, halk sóhaját néha értő fülekhez viszi a szél és ilyenkor megszakad egy pillanatra elmult korok pihenése, porló emberek nyugvása. Az alvó megmozdul és elmeséli álmait annak, a ki fölébresszette. *Balla* Ignác novelláskönyve — szép, finom és művészi gonddal megírt könyv — ilyen multakat idéző, életrekeltegető írás. Két vagy három novelláját leszámítva, valamennyi arról a nagy szeretetről tanuskodik, amelylyel *Balla* a renaissance embereit, történeteit, egész életét nézi és szövi keresztül a poéta álmaival. A színes mesék levegőjében új életre kelnek a halott vitézek, a Magnifico udvara, festők és szobrászok, akik nem a katalógusszámaikról számolnak itt be, hanem az életük-ről. Botticelli pusztuló kertjének története — talán a legszebb novellája a kötetnek — szimbóluma ennek a multban való elrévedezésnek. Álmok látásából született meg a Primavera, amint álmodva megy át az életen a Prato furcsa emberkéje, aki tánczra szólítja a cserjés alvó faunjaikat és mámoros gyönyörűséggel ereszti neki a szárnyát a legendák kéklő végtelenjének, mert hiszen »ugysem az a fontos, ami van, hanem az, amit látunk...« A poéta hitet tesz a meséi mellett, a kételkedőkkel szemben. A Medio Evo káprázata ebben az órában már a valósággal ér fel. *Balla* Ignác színes, hajlékony és kifejező nyelvét eléggé ismerjük költeményeiből. Most csak annyit tartunk szükségesnek fölemlíteni, hogy prózájában ezek a tulajdonságok épp olyan gazdagon és finomultan jelentkeznek, mint verseiben. Husz novella van a kötetben, a melyeknek nem mindegyike egyforma értékű ugyan, de mind az izléses és stilusos író kezére vall. Az említettek kivül nekünk legjobban tetszett *A veronai ifju*, *A fűhaju ember*, *az Ezerkulcsos arany*, *A takarodó* és *A kulesztyuk*. Az egész kötetnek általában van színe, súlya, egyéni hangja és sohasem válik egyhanguvá. Témáinak és levegőjének sajátosságával pedig nemcsak az újság ingerével hat, de számottevő értéket és gazdagodást is jelent.

Caracció.

Magyarország története. A Műveltség Könyvtárában mint tizedik kötet jelent meg *Marczali* Henrik magyar története. Hatalmas munka, mely összefoglalja mindazokat a nehezen észrevehető rugókat, melyek egy nép történetének kerekait mozgatják. Egységes világfelfogás és önálló szemlélet teszik megbecsülhetetlenül értékessé ezt a könyvet, — nem zavaros ideológiája a személykultusz, de a reális erők ismerete és tekintetbevétele. Szakkönyvnek is elsőrangú Marczali munkája, de lebilincselő modora, világos, tiszta előadása predestinálja arra is, hogy az olvasóközönség legszelesebb rétegeit hódítsa meg. Becsületos törekvéssel, nagy tudással, fejlett érzéssel és hatalmas apparátussal készült könyv: nyeresége tudományos és népszerű irodalmunknak egyképpen. Kiállítása méltó a Műveltség Könyvtárának eddig megjelent igazán szép kötetéhez. Nyolczszáz oldalas szöveg, 337 kép, 24 fekete, 4 színes műmelléklet és 2 színes térkép. A kötet ára diszkötésben 24 korona.

KÖZGAZDASÁG.

A Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság november 29-én tartotta XIX. évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentését a közgyűlés tudomásul vette és elhatározta, hogy a 18. számú részvénytársaságokat november 30-tól kezdve 19 koronával váltja be. A részvényeket beváltja a társaság pénztárán kívül a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank, az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepe, továbbá az Angol-Osztrák Bank Bécsben. Az igazgatóságba wellensteini Weiss Gusztáv és Kóbrák Mór (uj) választották be. A felügyelő-bizottság eddigi tagjait újból megválasztották.

A Budapesti Központi Tejcarnok-Szövetkezet november 26-án tartotta meg Keglevich Gábor gróf elnöklete alatt XXVIII. évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság jelentéséből kitűnik, hogy az elmult üzletévben ugy a tejtermelés, valamint a tej szállítása és forgalombahozatala súlyos károkkal és nagy nehézségekkel járt, egyrészt mert az országszerte uralkodó ragadós száj- és körömfájás következtében a tejbeszállítás lényegesen csökkent, másrészt pedig, mert az abnormális meleg időjárás mellett a tej szállítása bizonytalan volt és lényegesen több költséget okozott, amihez még a tehenek rendkívül magas beszerzési ára, az üzemi kiadások, munkabérek stb. jelentős emelkedése járul. Mindezen nehézségek mellett a szövetkezet vezetősége törekszik azt a kívánatos összhangot megtalálni, amely ugy a termelő-, mint a fogyasztóközönség érdekeit kielégítheti. A jelentés utal arra, hogy a fogyasztóközönség mind nagyobb bizalommal van a szövetkezet által forgalomba hozott termékek iránt és hogy a közszükséglet jobb kielégítésére a lefolyt üzletévben fiókjait 150-re szaporította. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, a felmentvényt minden irányban megadta és végül a lelépő igazgatóságot és felügyelő-bizottságot újból megválasztotta.

A Ganz Villamossági Részvénytársaság tőkeemelése. A Ganz-féle villamossági részvénytársaság minapi rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy részvénytőkéjét tizezer új részvény kibocsátása után nyolcz millió koronáról tizenkét millió koronára felemeli. Az új kibocsátású részvények egyelőre nem kerülnek a piacra, hanem a Magyar Általános Hitelbank vezetése alatt álló szindikátus veszi át.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Egy követésre méltó példa. A tengerentúli jelentések szerint kétséget sem szenved, hogy a külföld a jót a rossztól, a valódit a hamisítványtól igen jól meg tudja különböztetni és olesó árjegyzés daczára utánzatot magára tukmálni nem enged. A behozatali czégek már meg sem kísérlék az egész világon jól bevezetett és a közönség által kedvelt Horgony Kézipítőszekrényeket silány utánzatok által helyettesíteni. »Az utánzatokkal sok bajunk van, a közönség minden egyes szekrényt »Horgony« védjegy nélkül a kereskedőnek visszaadja.« Ezt írják a behozatali czégek Richter F. Ad. és Tsa bécsi czégnek. Sajnos azonban, mint értesülünk, a belföldi közönség kevésbé követelő, mert néha utánzatokat is elfogad. Ez nincsen rendjén, szülőink is nyomatékosan a valódi Horgony Kézipítőszekrény kiadását követeljük és minden egyes szekrényt »Horgony« nélkül visszautasítandó. Miért elégedjenek meg gyermekeink egy silány utánzattal?

Diana sóborszesz elsőrendű fertőtlenítő-eszköz, mely szaggatások, szurások és egyéb fájdalmak csillapítására ajánlható. Kapható mindenütt.

Gyermek nevelésénél a Zoltán-féle csukamájolaj nagy táperejénél fogva pótolhatatlan.

NAGYSÁGOS ASSZONYOM!

Tisztelettel értesítjük, hogy 15 évi működés után Mad. Berkovits üzletétől megváltunk és IV. kerület, Harisbazar 2. (Váci-utca sarok)

NŐI DIVATTERMÜNKET

Förstner nővérek és Z. Richard cég alatt megnyitottuk.

Kiváló tisztelettel

FÖRSTNER BERTA

FÖRSTNER IRÉN és

ZWILLINGER RICHARD.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes
égyényes
SAVANYÚVIZ.

ÁLLANDÓ NAGY BUTORVÁSÁR

az Iparcsarnokban Városliget

Mely a budapesti asztalos- és kárpitos-ipartestületek védnöksége alatt álló alkalmi egyesületek által létesített, hol a nagyérdemű közönségnek alkalma van a legújabb és legszolidabb kivitelű berendezéseket jutányos árakon beszerezni.

Minden butorért jótállást vállal a vezetőség! ♦ Egész nap nyitva! ♦ Telefon 60-50.

☞ **MOST JELENT MEG!** ☜

A Műveltség Könyvtára legújabb kötete:

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETE

IRTA: MARCZALI HENRIK.

337 szöveggéppel, huszonnégy fekete, négy színes műmelléklettel és két színes térképpel

A tudós szerző e legújabb munkája Magyarországnak nemcsak külső eseményekben megnyilatkozó története, hanem a magyarság szellemi és lelki fejlődésének tükré is. Feltárja benne mindazokat a nehezen észrevehető rugókat, amelyek egy nép történetének kerekeit mozgatják. Megérteti, hogy nemzeti dicsőségünk és sok nagy szerencsétlenségünk nemcsak véletlenek eredményei, hanem sok tekintetben a magyarság erényeinek és hibáinak következményei. Marczali munkájának ez az őszintesége adja meg annak becsét és sorozza ama művek közé, melyek valóban a népek tanító mesterei.

A teljes mű ára diszkötésben 24 K, két kötetben 30 K. Kiadta az Athenaeum r.-t. Budapest. Részletfizetésre is megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben.